

fugere ab irato? Fuge ad placatum. Placabis autem eum, si speres
 in misericordia ipsius; atque ita de cetero peccare caveas ut de
 20 praeteritis depreceris, ut tibi dimittantur.

cc 2138

IN PSALMUM CXLVII

*Sermo habitus Carthagine, probabiliter Dec. a. 403 vel 409, paulo
 post serm. Dolbeau 5*

(1.) Meminit caritas vestra de psalmo, quem modo cantavi-
 mus, in hodiernum diem nos distulisse sermonem. Ipse enim erat
 et die dominico lectus, et tractandus ipse susceptus. Sed quia
 evangelica tunc lectione permoti prae magnitudine timoris nostri
 5 et vestrae utilitatis immorati sumus in eo quod nobis dominus
 diem novissimum commendavit, cautosque nos et vigilantes ex-
 spectare voluit adventum suum, terrenis etiam exemplo ne dam-
 net iudicio, sic futurum dicens adventum filii hominis sicut in
 diebus Noe: manducabant et bibebant, emebant, vendebant,
 10 nubebant, uxores ducebant, donec introiret Noe in arcam, et
 venit diluvium et perdidit omnes – solliciti ergo et magno timore

1, 1sq. meminit ... sermonem] *cf.* serm. Dolbeau 5,7,134 (p. 440) video mihi
 angustias temporis subtrahere psalmi expositionem ... psalmum differamus
 4 evangelica ... permoti] *cf.* Matth. 24,36sq.; serm. Dolbeau 5,1,3sq. (p.
 435) 5–7 dominus ... suum] *cf.* Matth. 24,42 8–11 sic ... omnes] *cf.* Luc.
 17,26–27; Matth. 24,37–39

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N A n_4$ γ_1 : $C_1 P_7 S o_1$ ζ : $P_6 T$
 P_{23} *lectiones selectae*: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F M C_1$)

18 placabilis δ | autem *om.* π | eum] in *praem.* δ 19 peccatore $C_1 P_7$ | ut]
 et δ 20 dimittatur $C_1 P_7$; a domino cui est honor et imperium cum patre
 et spiritu sancto in saecula saeculorum amen *add.* $S o_1 X m a$; cui est honor et
 imperium cum patre et spiritu sancto *add.* $C_1 P_7$; amen *add.* $\alpha \varepsilon \zeta$

In ps. CXLVII. 1, 1 cantabimus $A N$ 3 dominica C_1 | lectus] est *add.* ε
 $\gamma_1 \zeta P_{23} Y m a$ 4 lectione tunc *tr.* $X m a$ | per magnitudinem $C_1 P_7$ 8 filio
 $C_1 P_7$ 9 et *om.* $U \gamma_1$ 10 arca α

concussi (quis enim, si credit, non timeat?), in eo sumus, quan-
 tum potuimus, immorati, ut de vestris moribus vitaque vestra et
 omnium nostrum sermo produceretur, quo possimus illum diem
 non solum securi exspectare, sed etiam desiderare. Si enim ama- 15
 mus Christum, utique adventum eius desiderare debemus. Per-
 versum enim est – et nescio utrum verum, quem diligis timere ne
 veniat – orare *Adveniat regnum tuum* et timere ne exaudiaris.
 Unde autem timor? Quia iudex venturus est? Numquid iniustus?
 Numquid malevolus? Numquid invidus? Numquid postremo ab 20
 altero exspectans nosse causam tuam, ne forte ille quem instru-
 xisti, vel praevaricatione te decipiat vel minore facultate deficiens
 innocentiae tuae bonum verbis demonstrare non possit? ‘Nihil
 horum’. Quis ergo venturus est? Quare non gaudes? Quis ventu-
 rus est iudicare te, nisi qui venit iudicari propter te? Non timeas 25
 accusatorem, de quo ipse dixit: *Princeps huius mundi missus est*
foras. Non timeas malum advocatum; ille enim tibi modo advoca-
 tus est, qui tunc iudex futurus est. Ille erit et tu, tu et causa tua,
 sermo causae tuae testimonium conscientiae tuae. Quisquis ergo
 futurum iudicem times, praesentem conscientiam tuam modo 30
 corrige. Parumne tibi est quod praeterita non requiret? Sine reli-
 quo spatio temporis tunc iudicabit, sed cum quanto spatio tem-
 poris modo praecipit! Tunc iam corrigi non licebit; modo quis
 prohibet? Hoc cum vehementer commendaremus dominico die, mi 1914

18 Matth. 6,10 26sq. Ioh. 12,31

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N An_4$ γ_1 : $C_1 P_7 So_1$ ζ : $P_6 T$
 P_{23} *lectiones selectae*: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2 (= F_2 F Mc_1)$

12 qui $C_1 P_7$ | si] se δ | si credit] sic credens α 14 nostrorum $\pi \varepsilon$ | quo]
 quomodo *proponit Primmer* | possumus $C_1 P_7$ 21 expectat α 22 minori
 $X ma$ | facultate] facundia ζ ; facundia et facultate *ma* 24 quis¹ ... gaudes
rep. U | gaudes] audes C_1 ; audis $An_4 C_1^2 P_7 So_1$ | quis²] ergo *add. U* 27 ille]
 ipse ζ 28 tu² *om. $\varepsilon \gamma_1 P_{23} T ma$* 29 testimonium] et *praem. γ_1* 30 tuam
om. γ_1 31 requirit *U ($wv.$) $\gamma_1 P_{23}$*

35 quia revera, quia prope hoc solum dicendum est, non parum tem-
 poris effluxit, et coacti sumus hunc psalmum susceptum ad trac-
 cc 2139 tandum in hunc diem differre. Modo ipse praesto est: intendamus
 in eum, immo in deum qui hos sermones per misericordiam
 suam in spiritu suo dispensare dignatus est, ita ut ipse novit expe-
 40 dire infirmitatibus nostris. Quis enim aeger consilium medico
 dare audet?

(2.) Cum legeretur, credo aut omnes aut multos vestrum
 animadvertisse quod habeat aliquos versus ad quos aperiendos
 pulsandum est, maximeque ubi ait: QUI DAT NIVEM VELUT LA-
 NAM, NEBULAM VELUT CINEREM SPARGIT, QUI MITTIT CRY-
 5 TALLUM SUUM SICUT FRUSTA PANIS; IN FACIEM FRIGORIS EIUS
 QUIS SUBSISTET? His enim auditis, quisquis ea accipit ad litteram,
 opera quidem divina cogitavit. Quis enim dat nivem, nisi deus?
 Et quis nebulam spargit, nisi deus? Crystallum quis durat, nisi
 ipse? Et habent haec tria similitudines congruas appositae. Neque
 10 enim dissimilis est lana nivi aut cinis nebulae aut frusta panis can-
 didi nitori et candori crystalli. Est enim crystallum species quae-
 dam in modum vitri, sed candidum est. Hoc autem genus tradi-
 tur ab eis qui noverunt – unde dubitare non debemus quoniam
 fidelissima scriptura testimonium dicit –, traditur ergo crystal-
 15 lum, durata per multos annos et non resoluta nive, ita congelas-

v. 16-17

2, 14 fidelissima scriptura] *non repperi, at cf.* Stat. silv. 1,2,122 longaevis nivis
 crystallae gelari 14sq. traditur ... nive] *cf.* Isid. etym. 16,13,1 (Lindsay)
 crystallus (*sic*) ... traditur quod nix sit glacie durata per annos

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N An_4$ γ_1 : $C_1 P_7 So_1$ ζ : $P_6 T$
 P_{23} *lectiones selectae*: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)

35 quia¹] qua π | quia² *om.* λ 38 in¹ *om.* δ | in² *om.* α 2, 5 velut *ma*
 frustra N, U (*ac.*) C_1 | facie π | eius *om.* α 6 auditis enim *tr.* δ | eam δN
 8 et *om.* V_2 | spargit nebulam *tr.* δ 9 appositae $\varepsilon \zeta P_{23}$ (*probavit Primmer*);
 oppositas *ceit. ma* 10 nive δP_7 | frustra $U N C_1 T$ 11 nitoris $\lambda \varepsilon C T$ | et
 candori] et candore $\delta \varepsilon$; a candore $V_2 T$; et *add.* U | est] et π | species] eius
add. ε 13 non debemus dubitare *tr.* ζ 14 ergo] enim γ_1

cere, ut resolutio facilis non sit. Nives enim praeteritae hiemis facile dissolvit aestas adveniēns; non enim eis ad confirmandam duritiam accessit annositas. Ubi autem nives multae per multos annos super invicem missae fuerint, et copia sua violentiam aestatis evicerint, non aestatis unius, sed multarum, praesertim in his 20 terrae partibus, id est in aquilonia plaga, ubi nec aestate sol perferventissimus invenitur, ipsa diuturna et annosa duritia reddit hanc speciem quae crystallum dicitur. Intendat caritas vestra. Quid est ergo crystallum? Nix est glacie durata per multos annos, ita ut sole vel igne haud facile dissolvi possit. Hoc propterea ali- 25 quanto diutius exposuimus, quia multi ignorant, nec illi qui hoc forte norunt, de re quam noverunt onerosum debent habere sermonem, adhibitum non propter se, sed propter eos qui non noverunt.

Haec ergo cum audistis personante lectore, non dubito vos 30 diversa cogitasse; dixisse aliquos, et verum dixisse: ‘Magna opera dei, unde particula quaedam commemorata est, et ipsa terrena, et prope omnibus annis nota’. ‘Quomodo ninguat deus! Quomodo nebulam spargat! Quomodo etiam crystallum solidet!’ Alios dixisse sibi: ‘Putasne sine causa ista in scripturis posita sunt, aut 35

21–23 in ... dicitur] cf. Isid. *ibid.*

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : $\pi U f_3$ ε : $N A n_4$ γ_1 : $C_1 P_7 S o_1$ ζ : $P_6 T P_{23}$ *lectiones selectae*: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 \omega, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)
2, 22 invenitur] *inc.* f_3

16 non facilis *tr.* γ_1 | nivis δ | enim *om.* $X ma$ 17 ei $V_2 H_1 F_2$ 18 annos multos *tr.* $X ma$ 19 copiam suam violentia δ | aestatis evicerint] aestimati se vicerint δ 21 ferventissimus $\lambda \varepsilon \zeta P_{23} Y X$ 22 reddi $\delta \varepsilon P_{23}$ 23 speciem hanc *tr.* ζ | crystallum $V_2 \delta U f_3 \varepsilon P_{23} Y T$ 24 glacies α 25 sole] a *praem.* $X ma$ | haud facile dissolvi possit $f_3 al.$; facile dissolvi non possit (-et N) $\varepsilon \gamma_1 \zeta ma$ | posset δN | aliquando $C_1 P_7$ 26 quia] quam δ 27 norunt] noverunt λ | noverunt] non noverint A ; non noverunt H_1 30 hac $C_1 P_7$ 31 diverse $\alpha U \varepsilon$ 32 domini $V_2 C_1 P_7 \zeta ma$ 33 ningat $T ma$; innuat $\pi \varepsilon$; nivem dat α_2 34 nebula $N P_{23}$ | alius $\pi \varepsilon$ 35 ista *om.* α

vere hoc *tantum habent quod sonant? Non nobis aliquid innuit
 nix ista et lana, nebula et cinis, crystallum et panis? Sed quare sic
 scriptura loqui voluit per quasdam quasi caligines similitudinum?
 Quanto melius apertius loqueretur! Quare vel quaero vel haesito,
 mi 1915 quid sibi illa verba exigant? Quare in audiendo vel laboro? Quare
 cc 2140 plerumque audito psalmo indoctus abscedo?' Hoc est quod paulo
 ante dixi: patere te curari; ita sanandus es. Multum superbus et
 praeceps est aeger qui et medicum monere audet, etiam homi-
 nem. Consiliumne audebit dare aeger medico? Ubi homo aegro-
 45 tat, et deus curat, magnum pietatis et sanitatis initium est, ante-
 quam scias quare quid dictum sit, credere ita dici debuisse ut dic-
 tum est. Haec enim pietas faciet te capacem ut quaeras quod dic-
 tum est, et cum quaesieris invenias, et cum inveneris gaudeas.
 Adsit ergo nobis apud dominum deum nostrum iste affectus
 50 precum vestrarum; et si non propter nos, certe propter vos
 donare dignetur quod hic absconditum latet. Modo ergo putate
 nos, quoniam cuiusdam exspectaculi et editionis divinae diem
 promissimus, pronuntiatis istis versibus et nondum expositis invo-
 lutas quasdam editoris nostri sarcinas protulisse. Utique ad hoc
 55 involutae proferuntur, ut evolutae expectentur; vos autem non
 tantum intueri, sed et vestiri paramini.

42 dixi] *cf. supra* 1,39sqq.

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : $\pi U f_3$ ε : $N An_4$ γ_1 : $C_1 P_7 So_1$ ζ : $P_6 T$
 P_{23} *lectiones selectae*: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)

36 hoc *om.* ε | tantum *Primmer*; totum *codd. ma* | quod sonant *om.* ε
 37 nebula] et *praem.* α | quare] quia δ 38 caliginis δ 44 aeger *om.* π
 45 indicium αC_1^2 46 crede $\gamma_1 X lo$ 47 facit $A C_1 P_7$ | ut $f_3 al.$; et *add.* U
 quod *om.* $C_1 P_7$ 49 deum *om.* α | nostrum] non δ 51 portate π
 52 exspectaculi $\alpha \varepsilon \gamma_1$ (*cf. infra* 55 expectentur; 3,38; *en.* 142,10,8; 149,10,14;
 136,3,39); spectaculi $f_3 cett. ma$ 53 his $X ma$ 54 pertulisse $C_1 P_7$ | adhuc ε
 P_{23} 55 proferantur $C_1 P_7$ 56 tantum] ad *praem.* V_2 ; his *praem.* α_2 | intuere
 δ ; induere V_2 ; indui α_2

(3.) Dixeramus autem die dominico, si meminit caritas vestra, qui adfuestis, ipsam evangelicam lectionem, quae nos diutius tenuit, ut psalmi expositio differretur, congruam lectam fuisse eidem psalmo. Hoc tunc diximus, sed ostendere non valuimus, quia psalmum distulimus. Hodie itaque demonstranda est ipsa congruentia. In evangelica illa lectione territi sumus de die novissimo. Terror ille securitatem parturit. Territi enim praecavemus, praecaventes securi erimus. Quomodo enim praepostera securitas in terrores impellit, ita ordinata sollicitudo securitatem parit. Territi autem sumus, ne praesentem vitam deficientem, volaticam, transitoriam, sic amemus, quasi alia nulla sit. Si enim alia nulla est, amemus hanc. Si alia vita nulla est, feliciores nobis sunt qui ad amphitheatrum hodie vigilarunt. Quid enim ait apostolus? *Si in hac vita tantum in Christo sperantes sumus, miserabiliores sumus omnibus hominibus.* Est ergo alia vita. Interroget quisque Christum in fide sua. Sed dormit fides. Merito fluctuas, quia Christus dormit in navi. Iesus enim dormiebat in navi, et navis fluctuabat in aquis et tempestatibus multis. Fluctuat ergo cor, quando Christus dormit. Christus semper vigilat. Quid est ergo ‘Christus dormit’? Fides tua dormit. Quid adhuc dubitationis tempestate iactaris? Excita Christum, excita fidem tuam: conspice

3, 1 dixeramus] cf. serm. Dolbeau 5,1,3–5 (p. 435) 2 evangelicam lectionem] cf. Matth. 24,36sq. 14sq. 1 Cor.15,19 17sq. Christus ... multis] cf. Matth. 8,24

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : $\pi U f_3$ ε : $N A n_4$ γ_1 : $C_1 P_7 S o_1$ ζ : $P_6 T P_{23}$ *lectiones selectae*: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)
3, 8 quomodo ... parit] cf. Prosp. lib. sent. 78 (cc 68A, p. 276)

3, 3 differetur $\pi N \gamma_1$ 5 qui $C_1 P_7$ | demonstranda est] diem nostrum $C_1 P_7$ | ipsa] et *praem.* $C_1 P_7 X ma$ 6 congruenda δ | illa] ipsa $N \zeta$ 8 praecaventes] enim *add.* δ | enim *om.* α 9 in terrores] interrogares U 14 hac *om.* δ | hanc vitam U 16 sed] si ζP_{23} | fluctuas] fluctuat vas ε ; fluctuat navis ζ 18 et *om.* ζ | fluctuabat δ 19 est *om.* π 20 dubitatione (-es $N ac.$) ut $\varepsilon \gamma_1 X T$ | dubitatione tempestatis α_2

oculis fidei vitam futuram, propter quam credidisti, propter
 quam signo eius signaris, qui propterea duxit hanc vitam, ut tibi
 ostenderet quam sit contemnenda quam diligebas, et quam sit
 cc 2141 speranda quam non credebas. Si ergo fidem excitaveris, et oculos
 mi 1916 eius in novissima miseris, futurumque saeculum in quo gaudebi-
 mus post alterum domini adventum, post iudicium peractum,
 post traditum sanctis regnum caelorum, si illam vitam cogitave-
 ris, et illius vitae negotium otiosum, de quo saepe locuti sumus,
 30 carissime, non fluctuabis – negotium nostrum otiosum, negotium
 plenum solius dulcedinis, nulla interpellatum molestia, nulla
 fatigatione sauciatum, nulla nube perturbatum. Negotium nos-
 trum quod erit? Laudare deum, amare et laudare, laudare in
 amore, amare in laude. Laudare: *Beati qui habitant in domo tua;*
 35 *in saecula saeculorum laudabunt te.* Quare, nisi quia in saecula
 saeculorum amabunt te? Quare, nisi quia in saecula saeculorum
 videbunt te? Hoc ergo, fratres mei, quale exspectaculum erit visio
 dei? Vident homines venatorem et delectantur: vae miseris, si
 non se correxerint! Qui enim vident venatorem, et delectantur,
 40 videbunt salvatorem, et contristabuntur. Quid illis miserius,
 quibus salvator saluti non erit? Non ergo mirum quia illis quibus
 voluptati est homo pugnans, non erit saluti deus liberans. Nos
 autem, fratres, si nos in eius membris meminimus, si concupisci-

34sq. Ps. 83,5

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : $\pi U f_3$ ε : $N An_4$ γ_1 : $C_1 P_7 So_1$ ζ : $P_6 T$
 P_{23} *lectiones selectae*: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)

22 propter quam¹ *om.* $C_1 P_7$ 23 qui *om.* α ; is *praem.* U ; quid δN 25 ocu-
 lum εP_{23} 29 locuti sumus] dicimus δ 30 carissimi non fluctuabis $\varepsilon \gamma_1 P_{23}$
 $Y X ma$ | fluctuabat $N C_1 P_7$ | vestrum π 32 vestrum α 33 laudare³ *om.*
 π 34 laude] laudibus $\gamma_1 X ma$ | laudare *om.* $U \varepsilon \gamma_1 \zeta P_{23} X ma$
 36 amabunt] laudabunt ε 37 exspectaculum γ_1 (*cf. supra* 2,52); spectaculum
 $f_3 cett. ma$ | visio *om.* f_3 | viso deo U ; in visione dei $X ma$ 39 se *om.* α_2
 40 miserius $f_3 al.$; est *add.* $\varepsilon \gamma_1 X P_6$ 41 salutis γ_1 42 voluptatis $\alpha \varepsilon$; volup-
 tatibus δ | pugnans $f_3 al.$; paganus $\gamma_1 X$ | salutis γ_1

mus, si perseveramus, videbimus et gaudebimus. Erit illa civitas
 purgatis omnibus civibus suis, nullo admixto seditioso aut turbu- 45
 lento. Inimicus ille qui modo invidet, ne ad illam patriam venia-
 mus, illic cuiquam insidiari non poterit, quia nec esse ibi permit-
 titur. Si enim modo excluditur de corde credentium, quomodo
 excludetur de civitate viventium? Quid erit, fratres, quid erit,
 rogo vos, esse in illa civitate, de qua loqui tantum gaudium est? 50
 Huic futurae vitae corda praeparare debemus. Quisquis ei cor
 praeparaverit, totam istam contemnet; contempta ista securum
 facit exspectare diem de quo exspectando dominus terruit.

(4.) Cum ergo psalmus iste dicat nobis et cantet de illa vita
 futura, evangelium autem terruerit de praesenti, psalmus facit
 amorem futurae, evangelium fecit timorem praesentis. Nec de
 futurae delectatione tacetur in litteris novi testamenti, et multo 5
 magis in eis, ubi non tamquam cum involucris quibusdam profe-
 runt illa quae intellegenda sunt, sed ibi videntur aperta, ut hic
 intellegantur obscura. Cum ergo diceret nobis evangelium: obser-
 vate novissimum diem venturum, diem adventus filii hominis,
 quia illos male inventurus est qui modo securi sunt, ideo quia
 perverse securi sunt – securi sunt enim in voluptatibus saeculi, 10
 cum deberent esse securi domitis cupiditatibus saeculi. Iam uti-
 que illi vitae nos praeparavit apostolus, in verbis quae tunc etiam

4, 7 diceret ... evangelium] cf. Matth. 24,42–44 12sq. tunc ... commemora-
 vi] cf. serm. Dolbeau 5,13,303sq. (p. 446)

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : $\pi U f_3$ ε : $N An_4$ γ_1 : $C_1 P_7 So_1$ ζ : $P_6 T$
 P_{23} *lectiones selectae*: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)

47 insidiare δ | potest $\gamma_1 X$ | permittetur δ 49 excludetur $f_3 al.$; excluditur
 $\pi \varepsilon P_{23} C_1^2$ 51 debeamus γ_1 52 contemnet $f_3 al.$; contemnit $\alpha \gamma_1 P_{23} ma$
 4, 3 fecit $U C_1 So_1$; facit *cett. ma* | timorem] amorem $\delta \varepsilon C_1 P_7 P_{23} Y$; odire
 α | praesentem αH_1^2 ; praesenti δ 4 futurae] futura $Mc_1 \gamma_1 ma$ 5 involutis
 π 7 dicit $\gamma_1 X$ 8 diem novissimum *tr. So_1 X ma* 9 quia¹ ... quia ... *anaco-*
luthon | qui] quo δ 11 cupiditatibus] concupiscentiis α

commemoravi: *De cetero, fratres, tempus breve est: reliquum est ut
 qui habent uxores, tamquam non habentes sint; et qui emunt, tam-*
 15 *quam non tenentes; et qui gaudent, tamquam non gaudentes; et qui*
 cc 2142 *fleat, tamquam non flentes; et qui utuntur hoc mundo, tamquam*
non utentes sint: praeterit enim figura huius mundi. Volo vos sine
sollicitudine esse. Qui gaudium totum suum totamque felicitatem
 20 *suam constituit in manducando, bibendo, uxorem ducendo,*
 mi 1917 *emendo, vendendo, utendo mundo isto, sine sollicitudine est et*
talis, sed praeter arcam: vae illi a diluvio. Quisquis autem, sive
manducat, sive bibit, sive aliquid agit, omnia in gloriam dei facit,
 et si aliqua tristitia est de rebus saecularibus, sic flet, ut intus in
 spe gaudeat, et si aliqua laetitia est in rebus saecularibus, sic gau-
 25 *det, ut intus spiritualiter timeat, nec donet se corrumpendum feli-*
citati, nec cedat adversitati frangendum – hoc est enim flere tam-
quam non flentem, et gaudere tamquam non gaudentem – quis-
 quis et si habet uxorem, eiusque infirmitati compatiens reddit,
 non exigit debitum, aut si propter propriam infirmitatem ducit
 30 *uxorem, plangens potius quia sine uxore non potuit quam gau-*
dens quia duxit, quisquis vendit quod novit quia etsi maneret,
 beatum non faceret, quisquis quod emit, novit quia transiet et de
 his omnibus etsi abundantibus, etsi circumfluentibus non praesu-

13–18 1 Cor. 7,29–32 19sq. uxorem ... vendendo] cf. Luc. 14,19–20
 21sq. quisquis ... facit] cf. 1 Cor. 10,31

π: α (V₂ Mc₁) δ (A H₁) λ: π U f₃ ε: N An₄ γ₁: C₁ P₇ So₁ ζ: P₆ T
 P₂₃ lectiones selectae: D P₃ P₅ P₁₅ Y X e₃ ω, α₂ (= F₂ F Mc₁)
 4, 23 saecularibus] des. f₃

13 brevis δ | ut] et add. Mc₁ δ ε ζ P₂₃ Y 14 sint om. π 15 tenentes λ; emen-
 tes α₂ ε γ₁ Y X ma; possidentes (Vulg.) ζ P₂₃ 17 utentes sint] utantur (Vulg.)
 δ; tenentes sint ε 19 in om. γ₁ X | bibendo] *et praem. λ ε ζ P₂₃ Y 20 est
 et talis] esse et talia A; est et talia H₁ (ac.) 22 bibet δ | gloria π 24 sic gau-
 det] si gaudeat δ 26 cedat] se det lo ma | adversitate δ 28 eius X ma
 30 non om. δ | non potuit] esse praem. So₁ ma; esse add. α₂ 31 dixit δ
 etsi] et om. α H₁ | maneret] non praem. π ε; non venderet ζ 33 etsi¹ om. α

mit, facitque ex eo quod habet, misericordiam cum eo qui non
 habet, ut et ipse accipiat ab illo qui omnia habet, quisquis talis 35
 est, securus exspectat diem novissimum, quia non est praeter
 arcam. Iam inter ligna imputribilia computatur, ex quibus arca
 fabricatur. Non ergo timeat venturum *diem, sed et speret et
 desideret. Non enim veniet ille ad inferendas poenas, sed ad fini-
 endas molestias. Hoc autem fit desiderio civitatis illius. Quod 40
 ergo monuit evangelium, impletur eius civitatis desiderio, quam
 psalmus cantat: ita congruit evangelium huic cantico.

(5.) Et quam civitatem psalmus iste cantat, audiamus. Audi-
 amus et cantemus. Gaudium nostrum, cum haec audimus, canti-
 cum dei est. Non enim tantum cantamus, quando voce et labiis
 sonamus cantica; est et canticum intus, quia sunt et aures cuius-
 dam intus. Voce cantamus, ut nos excitemus; corde cantamus, ut 5
 illi placeamus.

v. 12 AGGAEI ET ZACHARIAE psalmus dicitur. Aggaeus et Zacha-
 rias prophetae fuerunt. Erant autem prophetae isti iam in captivi-
 tate Ierusalem illius quae in terra portavit umbram cuiusdam 10
 caelestis. In illius ergo civitatis captivitate cum essent in Babylo-
 nia, prophetaverunt prophetae isti reparationem Ierusalem, pro-

37sq. inter ... fabricatur] cf. Gen. 6,14 5, 8 prophetae fuerunt] cf. Esdr. 5,1;
 6,14 10–13 in¹ ... captivitate] cf. Agg. 2,1–10; Zach. 1,8–2,13

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N An_4$ γ_1 : $C_1 P_7 So_1$ ζ : $P_6 T K$
 (exc.) P_{23} lectiones selectae: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)
 5, 7 Aggaei] inc. K

34 eo²] illo δ 35 et ut tr. α | accipiat] quod non habet add. ζma 38 diem
 conieci; dominum $H_1 \gamma_1 \zeta X ma$; deum cett. | et¹ om. $\lambda \varepsilon P_{23}$ 39 illi $\zeta C_1^2 So_1$
 $X ma$ 40 desiderium π | illius civitatis tr. $X ma$ 41 desiderium α
 42 cantet $C_1^2 P_7$ 5, 2 haec om. $C_1 P_7$; hoc $X^2 ma$ | audiamus δ 3 dei] nos-
 tri add. $X ma$ | canamus δ 4 cantica] canticum $\varepsilon \gamma_1 P_{23} Y X ma$ 5 ut nos
 om. δ 8 prophetae fuerunt] prophetaverunt K | isti prophetae tr. δ
 9 Ierusalem om. ε | illius Ierusalem tr. ζ | terram ε 10 ergo om. δ
 captivitatem δU

phetaverunt civitatem novam ex reparatione veteris, liberato
 populo a captivitate. Agnoscimus et istam captivitatem, si vere
 agnoscimus nostram peregrinationem. In hoc enim mundo, in
 cc 2143 his tribulationibus saeculi, in hac turba multiplici scandalorum
 quodammodo in captivitate geminus, sed erigimur: praenuntiatur
 civitas nostra nova futura aequalis. Nam et post istorum prophe-
 tationem, et visibiliter contingit ut totum explicaretur quod ad
 persolvendam imaginem pertinebat: reparata est Ierusalem post
 20 septuaginta annos captivitatis. Sic Ieremias propheta septuaginta
 annis, septenario illo numero omnem volubilitatem huius tempo-
 ris signat. Septenario enim numero volvuntur dies hi, sicut nos-
 tis: iidem abeunt, iidem redeunt. Post septuaginta ergo annos,
 mi 1918 cum prophetat Ieremias reparari civitatem Ierusalem – et factum
 25 est ut et ibi significaretur imago futurorum –, significatum est
 nobis post omnem istam volubilitatem temporis, quae septenario
 numero volvitur, futuram illam civitatem nostram iam in aeter-
 nitate, in uno die. In illa quippe habitatione tempus non volvitur,
 quia habitator ibi non labitur. Hanc cum viderent in spiritu pro-
 phetae, videbant illam, dicebant de ista. Sed haec dicebant de ista,
 30 quae in illam ducerent; et illa omnia quae fiebant secundum tem-

24 prophetat ... Ieremias] cf. Ier. 25,12; 29,10

$\pi: \alpha (V_2 Mc_1) \delta (A H_1) \quad \lambda: \pi U \quad \varepsilon: N An_4 \quad \gamma_1: C_1 P_7 So_1 \quad \zeta: P_6 T K$
 (exc.) P_{23} lectiones selectae: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2 (= F_2 F Mc_1)$
 15 saeculi] des. K 16 quodammodo] inc. K 22 nostis] des. K
 25 significatum] inc. K 27 aeternitate] des. K 29 hanc] inc. K

12 ex reparatione] et reparationem α 13 agnoscimus et istam captivitatem
 om. δ | si vere $\alpha \zeta X So_1 C_1^2 ma$; sive $C_1 P_7 P_{23} Y$; si $U K$; seu δ 15 his
 tribulationibus] ista tribulatione K 16 captivitatem U | erigeremur $A \varepsilon$;
 erigemur $H_1 ma$ 20 prophetat γ_1 | septuaginta²] post *praem.* γ_1 21 annos
 $H_1 (ac.) C_1^2 So_1$ 22 significat $\varepsilon \zeta P_{23}$ 23 annis $C_1 P_7$ 24 prophetaret $P_{23} Y$;
 prophetavit *lo ma* | et om. $\alpha X ma$ 25 nobis est *tr. \delta U N* 26 istam om. U
 27 aeternitatem U 29 quia habitator ibi] qui habitat ibi α ; quia habitatori-
 bus $\varepsilon \gamma_1 \zeta P_{23} X$ | viderint δK 30 ista¹] istam U

pus, secundum corporales motiones, secundum actus hominum, signa erant et praenuntiationes futurorum.

(6.) Audiamus iam cantari civitatem illam et erigamur ad eam. Multum enim nobis eam commendat spiritus dei infundens nobis amorem illius ut ei suspiremus et in peregrinatione ingemiscamus et ad illam venire desideremus. Amemus illam: illam et ipsum amare ambulare est. Ecce amemus illam ex ore sancto, ex
 v. 12 ore prophetico et dei spiritu dicentis: COLLAUDA, IERUSALEM, DOMINUM. In captivitate adhuc constituti vident illos greges, immo unum gregem omnium civium undique collectorum ad illam civitatem; vident gaudium massae post trituras, post ventilationes iam missae in horreum, nihil timentis, nihil laboris et molestiae
 10 patientis; et adhuc hic positi et in ipsa contritione conversantes praemittunt gaudium spei et anhelant in illam, quasi coniungentes corda sua angelis dei, et futuro illi populo secum in gaudio permansuro.

COLLAUDA, IERUSALEM, DOMINUM. Quid enim factura es, 15 o Ierusalem? Transit certe et labor et gemitus. Quid factura es? Aratura, seminatura, novellatura, navigatura es, negotiatura es? Quid factura es? An in illis operibus, quamvis bonis et de misericordia venientibus, exerceri te adhuc oportet? Considera numerum tuum, considera undique societatem tuam; vide utrum
 20 quis esuriat, cui porrigas panem; vide si aliquis sitiit, cui des cali-

6, 21–24 aliquis ... visites] cf. Matth. 25,35 – 36

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N An_4$ γ_1 : $C_1 P_7 So_1$ ζ : $P_6 T K$
 (exc.) P_{23} lectiones selectae: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)
 6, 2 eam¹] des. K 6 collauda] inc. K 15 dominum] des. K

33 signa erant] signarent π 6, 2 eam¹] illam ζ | eam nobis tr. $\delta U Y$ 3 ei om. α 4 illam³ U ; om. cett. ma 5 ipsam δ | sancto] isto $C_1 P_7$ | ex²] et praem. α 10 missi δ | timentes ζ 11 patientes ζ 13 illo U 15 es] sum $F_2 Mc_1 A$ 16 o om. αA | transiet $X ma$ 17 negotiaturus δ 19 te om. π 21 esuriet π | si] utrum ζ

cem aquae frigidae; vide utrum aliquis apud te modo peregrinus
 est, quem hospitio recipias; vide utrum aliquis aeger, quem visi-
 cc 2144 tes; vide utrum aliquis litiget, quem concordet; vide utrum ali-
 25 quis moriatur, quem sepelias. Quid ergo factura es? COLLAUDA,
 IERUSALEM, DOMINUM: ecce hoc est negotium tuum. Sicut solet
 in titulis scribi: 'Utere felix': COLLAUDA, IERUSALEM,
 DOMINUM.

(7.) Estote Ierusalem, mementote de quibus dictum est:
Domine, in civitate tua imaginem illorum ad nihilum rediges. Hi
 sunt qui modo gaudent talibus pompis; inter illos sunt qui prop-
 terea hodie non venerunt, quia munus est. Cui munus? Cui dam-
 5 num? Aut unde munus? Aut unde damnum? Non enim illi tan-
 tum qui talia edunt damno feriuntur, sed maiori damno percuti-
 untur qui talia libenter intuentur. Illorum arca auro exinanitur;
 istorum pectus iustitiae divitiis exspoliatur. Plangunt plerique
 editores vendentes villas suas: quomodo debent plangere specta-
 10 tores perdentes animas suas! Itane ad hoc clamavit dominus
 dominico die: *Vigilate*, ut hodie sic vigilaretur? Obsecro vos, o
 mi 1919 cives Ierusalem; adiuro vos per pacem Ierusalem, per redempto-
 rem, per constructorem, per rectorem Ierusalem, ut convertatis pro

22 aquae frigidae] cf. Matth. 10,42 27 utere felix] cf. Auson. ep. 10,38; Paul.
 Diac. ep. ad Adelp., MGH, Scr. rer. Germ. 49, p. 2,12 7, 2 Ps. 72,20
 11 dominico die] cf. supra 1,3 die dominico | Matth. 25,13

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N A n_4$ γ_1 : $C_1 P_7 S o_1$ ζ : $P_6 T$
 P_{23} *lectiones selectae*: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F M c_1$)

22 modo apud te *tr. X ma* 23 quem¹] modo *add. δ* | aeger] sit *praem. πP_{23}*
 $Y X ma$ 24 aliquis litiget] aliquem litigantem δ | aliquis²] est qui ζ ; vide
 utrum aliquis *rep. U* 25 ergo *om. α 7, 1 datum $C_1 P_7$* 2 illorum] eorum
 αY ; ipsorum $S o_1 X P_6 ma$ 3 qui¹] quo δ 4 non venerunt] noverunt] γ_1
 ma | munus²] est *add. $\gamma_1 X ma$* 6 maiore γ_1 8 exspoliantur δ 9 specta-
 tores $U P_{23} Y$; speculatores π ; peccatores $\varepsilon \gamma_1 \zeta ma$ 11 ut] et $\varepsilon C_1 P_7$ | sic] si
 $\delta \varepsilon$ 13 ad dominum pro illis preces ζ

illis preces ad deum. Videant, sentiant quia nugantur, et multum
 intenti in illa spectacula quae illis placent, aliquando et se spec- 15
 tent sibi que displiceant. In multis enim iam factum gaudemus, et
 aliquando nos quoque ibi sedimus et insanivimus, et quam mul-
 tos putamus ibi nunc sedere futuros non solum Christianos, sed
 etiam episcopos! Ex praeteritis futura conicimus: ex his quae iam
 facta sunt quae deus factururus est praenuntiamus. Vigilent preces 20
 vestrae: non gratis gemitis, fratres. Prorsus illi qui evaserunt, de-
 precantes pro his qui periclitantur, quia et ipsi fuerunt in numero
 periclitantium, exaudiuntur, et abstrahet dominus a captivitate
 Babyloniae plebem suam, redimet omnino et eruet, perficietur
 numerus sanctorum gestantium imaginem dei. Non ibi erunt, 25
 quorum imaginem deus in civitate sua spernet, et ad nihilum
 rediget, quia et ipsi in civitate sua, hoc est Babylonia, imaginem
 eius ad nihilum redegerunt. Erit ille populus laudans deum, quem
 praevidet modo spiritus prophetiae, et dicit ut exultemus in spe
 et desideremus ipsam rem: COLLAUDA, IERUSALEM, DOMINUM; 30
 LAUDA DEUM TUUM, SION. COLLAUDA quia ex multis constas;
 LAUDA quia unum facta es. *Multi* inquit apostolus *unum sumus in*
Christo Iesu. Quo ergo multi, collaudamus; quo unum, laudamus.
 Iidem multi qui unum, quia ille in quo unum semper unus.

17 nos quoque] *cf. e. g. conf. 1,10,16; 1,19,30; 3,2,2; 4,1,1; 10,35,57 32sq. 1*
 Cor. 10,17

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N An_4$ γ_1 : $C_1 P_7 So_1$ ζ : $P_6 T K$
 (*exc.*) P_{23} *lectiones selectae*: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)
 7, 28 erit] *inc. K 31 Sion] des. K*

14 videant] ut videant et α | nugantur] nunc cantantur δ 16 displicent δ
 17 insanivimus δ 22 quia] qui εP_{23} 23 abstrahit γ_1 | deus $\varepsilon \zeta P_{23} ma$
 24 Babilonia δ | perficietur] et *praem. X² ma* 28 eius] suam α | dominum
 $\gamma_1 K X ma$ 29 in spiritu α 31 constans δ 33 quo¹] quoniam $C_1^2 So_1$
 ma | multos laudamus $C_1 P_7 X$ | quo²] quoniam $C_1^2 So_1 ma$ 34 qui] quia U

(8.) ‘Quare, inquit haec Ierusalem, collaudo dominum et
 laudo deum meum Sion?’ Quae Sion, ipsa Ierusalem. Duo
 cc 2145 nomina diversis causis. Ierusalem dicta ‘visio pacis’. Sion dicta est
 ‘speculatio’. Videte si aliud sonant ista nomina nisi spectacula, ne
 5 putent gentes se habere spectacula, et nos non habere. Aliquando,
 dimisso theatro aut amphitheatro, cum coeperit ex illa cavea
 evomi turba perditorum, aliquando tenentes in animo phantasias
 vanitatis suae, et memoriam suam pascentes rebus non solum
 inutilibus, sed et perniciosis, gaudentes in eis tamquam in dolci-
 10 bus, sed pestiferis, vident, plerumque ut fit, transire servos dei,
 cognoscunt ipso habitu vel vestis vel capitibus, vel forte notos
 habent, et dicunt apud semetipsos et secum: ‘O miseros istos,
 quid perdunt!’ Fratres, rogemus deum pro benevolentia ipsorum,
 quia bonum illud putant. Bene nobis volunt, sed *qui diligit ini-*
 15 *quitatem, odit animam suam*. Si odit animam suam, quomodo
 amabit animam meam? Tamen ipsa perversa et inani et vana
 benevolentia – si benevolentia dicenda est – dolent nos perdere
 quod amant; oremus ne perdant quod amamus.
 Videte Ierusalem qualem exhortetur ad laudem, vel potius
 20 praesentiat laudaturam. Non enim illius civitatis laudes tunc,

8, 14sq. Ps. 10,6

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N An_4$ γ_1 : $C_1 P_7 So_1$ ζ : $P_6 T K$
 (exc.) P_{23} *lectiones selectae*: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)
 8, 1 quare] *inc. K* 2 Ierusalem] *des. K*

8, 2 lauda α | Sion¹] in *praem.* δ | quae] est *add. w H_1^2* | ipsa] est *add. \alpha A*
w | diversis causis duo nomina *tr. X ma* 3 dicta¹] est *add. Mc_1 H_1^2 ma* | est
om. \delta 4 *exspectacula $C_1 P_7$ 5 *exspectacula $C_1 P_7$ 6 theatro dimisso *tr.*
 ζ 7 phantasiam suavitatis α_2 ; fantasias suavitatis $Mc_1 An_4$; phantasia suavita-
 tis δ 10 dei *om. \gamma_1 X* 11 fronte $\gamma_1 ma$ | notas εY 12 et²] vel ζ 13 qui
 $H_1 C_1$ | dominum $\varepsilon \zeta$ 14 putabant δ 16 amabit] amavit $C_1 P_7$; diligit ζ
 meam] suam δ | tamen *om. \pi* | inanis αT ; inania $N C_1 P_7$ 17 si] sed δ | si
 benevolentia *om. \alpha* 19 qualem Ierusalem *tr. \gamma_1 Y X ma* 20 praesentiat ζ
ma; praesentia λ ; praesentiam $\varepsilon \gamma_1 P_{23} Y X$

cum videbimus et amabimus et laudabimus, voce prophetica exhortandae et excitandae sunt, sed propterea modo dicunt hoc prophetae, ut potent, quantum possunt in hac carne constituti, futura gaudia beatorum, et ructantes in aures nostras excitent amorem illius civitatis, ferveamus desiderio, non simus spiritu pigri. (9.) Sed videte qualem Ierusalem dicit laudaturam deum, et unde laudaturam perfectione quadam beatitudinis COLLAUDA inquit, IERUSALEM, DOMINUM; LAUDA DEUM TUUM, SION. Et quasi diceret: ‘Unde segura laudabo?’ QUONIAM CONFIRMAVIT inquit VECTES PORTARUM TUARUM. Attendite, fratres mei. CONFIRMAVIT inquit VECTES PORTARUM TUARUM. Vectium confirmatio non est portarum apertarum, sed clausarum; unde plerique codices habent: CONFIRMAVIT SERAS PORTARUM TUARUM. Attendat caritas vestra. Conclusam Ierusalem dicit laudare dominum. COLLAUDA, IERUSALEM, DOMINUM; LAUDA DEUM TUUM, SION. Laudamus modo – sed collaudamus modo –, sed inter scandala. Multi quos nolumus, intrant; multi, etsi nolumus, exeunt; ideo crebrescunt scandala: *Et quoniam abundavit iniquitas*, ait veritas, *refrigescit caritas multorum* propter intrantes, quos diiudicare non possumus, et exeuntes, quos tenere non possumus. Quare hoc? Quia nondum perfectio, nondum illa beatitudo. Quare hoc? Quia adhuc area, nondum horreum. Tunc ergo quid?

9, 13sq. Matth. 24,12 17 area ... horreum] cf. Matth. 13,30

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N An_4$ γ_1 : $C_1 P_7 So_1$ ζ : $P_6 T K$ (exc.) P_{23} *lectiones selectae*: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$) || 9, 3 et] *inc. K 7 clausarum] des. K 9 conclusam] inc. K 10 dominum²] des. K*

23 potent $U C_1 cc$; putent $\pi \varepsilon P_7 P_{23} Y P_6$; pote $So_1 X ma$ 24 et om. $\gamma_1 \zeta X$ eructantes $\gamma_1 \zeta X ma$ 9, 2 perfectionem quandam $\gamma_1 X$ 4 confortavit δK 5 inquit om. δ | attendite ... tuarum om. α 10 collauda ... Sion om. α 11 laudamus ... modo²] collaudamus modo laudamus modo αma | sed² om. $\varepsilon \gamma_1 X P_6$ 13 abundabit δU 14 refrigescet U 16 illa om. $\gamma_1 X$

cc 2146 Quid, nisi ut non timeas tale aliquid futurum? COLLAUDA enim,
 IERUSALEM, DOMINUM, LAUDA DEUM TUUM, SION; QUONIAM
 20 CONFIRMAVIT VECTES PORTARUM TUARUM. CONFIRMAVIT.
 Non dixit 'apposuit' tantum: CONFIRMAVIT VECTES PORTARUM
 TUARUM. Nemo exeat, nemo intret. Nemo exeat: gaudeamus.
 Nemo intret: timeamus? Nec hoc timeas. Cum intraveris, dicitur
 tantummodo: 'Esto in numero virginum quae portarunt oleum
 25 secum'.

(10.) Virgines enim illae animas significant. Non enim vere
 quinque erant, sed in quinque illis milia sunt. In numero illo qui-
 nario milia intelleguntur, non feminarum tantum, sed et viro-
 rum, quia uterque sexus dicitur femina, quia ecclesia, et uterque
 5 sexus, hoc est ecclesia, dicitur virgo. *Desponsavi vos uni viro, vir-
 ginem castam exhibere Christo*. Paucorum est virginitas in carne,
 omnium debet esse in corde. Virginitas carnis, corpus intactum;
 virginitas cordis, fides incorrupta. Ergo dicitur virgo tota ecclesia,
 et masculino genere appellatur populus dei: uterque sexus popu-
 10 lus dei et unus populus et unicus populus, et una ecclesia et unica

24sq. esto ... secum] *cf.* Matth. 25,4 10, 5sq. 2 Cor. 11,2 6sq. pauco-
 rum ... corde] *cf.* e. g. in Ioh. 13,12,26 (cc 36) paucorum feminarum est, et si
 dici virginitas in viris potest, paucorum virorum sancta integritas etiam cor-
 poris est in ecclesia, et honorabilius membrum est; alia autem membra non
 in corpore, sed omnia in mente servant virginitatem 10sq. unica columba]
cf. Cant. 6,8

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N An_4$ γ_1 : $C_1 P_7 So_1$ ζ : $P_6 T K$
 (exc.) P_{23} *lectiones selectae*: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)
 19 quoniam] *inc.* K 23 timeamus] *des.* K 24 esto] *inc.* K 10, 4 sexus] *des.*
 K 5 hoc] *inc.* K 7 virginitas ... incorrupta] *cf.* Prosp. lib. sent. 79 (cc 68A,
 p. 276) 10 dei] *des.* K

18 quid *om.* $\zeta P_{23} X ma$ | collauda ... Sion *om.* α | enim *om.* δ 20 conforta-
 vit *bis* δ 21 non] nondum εT 22 gaudemus $\gamma_1 K ma$ 23 timemus $\gamma_1 K X$
 ma | hoc] autem δ | dicitur $\varepsilon \gamma_1$ 24 estote U 10, 6 castam] sanctam (*exp.*)
 U | paucorum] *cf.* *app. fontium*; paucorum $\lambda \varepsilon$ 7 esse debet *tr.* α 10 et
 unicus populus *om.* $V_2 \gamma_1$

columba, atque in hac virginitate milia sanctorum. Ergo quinque
 virgines omnes animas intraturas in regnum dei significant. Non
 sine causa quinario numero, quoniam quinque sunt corporis sensus
 notissimi omnibus. Per quinque enim ianuas intrat aliquid
 per corpus ad animum: aut per oculos intrat quod concupiscas
 male aut per aures aut per olfactum aut per gustatum aut per con-
 tactum. Per has quinque ianuas quisquis non admiserit corruptio-
 nem, inter quinque virgines computatur. Admittuntur autem
 corruptiones per illicita desideria. Quid autem liceat et non lice-
 at, pleni sunt libri scripturarum. Ergo opus est ut sis in illis quin-
 que virginibus. Non timebis quod dictum est: ‘Nemo intret’.
 Dicitur enim hoc et fiet hoc, sed cum intraveris. Nemo contra te
 claudet, sed te ingresso clauduntur portae Ierusalem, et firmabun-
 tur vectes portarum eius. Nam tu si esse volueris aut non virgo
 corde aut, etsi virgo, inter fatuas virgines, foris remanebis, et frus-
 tra pulsabis.

(11.) Quae sunt fatuae virgines? – et ipsae quinque sunt –
 quae, nisi animae quae habent istam continentiam carnis, ut
 vitent corruptelas ab omnibus sensibus venientes, quos sensus
 iam enumeravi? Vitant veluti corruptiones venientes undique, et
 non in conscientia gerunt bonum suum coram oculis dei, sed
 placere inde volunt hominibus, et iudicium sequuntur alienum.
 Favores vulgi aucupantur, viles sibi sunt; cum spectatoribus esse

11sq. quinque virgines] *cf.* Matth. 25,2
 25,11sq.

25sq. inter ... pulsabis] *cf.* *ibid.*

$\pi: \alpha (V_2 Mc_1) \delta (A H_1) \quad \lambda: \pi U \quad \varepsilon: N An_4 \quad \gamma_1: C_1 P_7 So_1 \quad \zeta: P_6 T \quad K$
 (*exc.*) P_{23} *lectiones selectae: D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2 (= F_2 F Mc_1) || 11 ergo]
*inc. K 21 virginibus] des. K 22 cum] inc. K**

13 quia ζ 15 animam $\gamma_1 Y X ma$ 16 gustum π (*exc. V_2*) $An_4 P_{23} ma$ 17 a-
 miserit $F_2 \delta$ 18 amittuntur $F_2 \delta$ 19 et] quid *add.* $\lambda \varepsilon K \zeta P_{23} Y$ 23 claudit
 $\gamma_1 X$ | clauduntur δma ; -antur K | firmentur K 24 si tu *tr.* $\delta \varepsilon \zeta P_{23} So_1 X$
 11, 5 dei oculis *tr.* ζ 7 favoris δ | *expectatoribus $C_1 P_7$

cc 2147 carae volunt, non eis sufficit conscientia. Merito non portant
 10 oleum secum. Oleum autem est ipsa gloriatio, propter nitorem et
 splendorem. Sed quid dicit apostolus? Vide virgines sapientes
 portantales oleum secum: *Opus autem suum probet unusquisque, et
 tunc in semetipso habebit gloriam, et non in altero.* Hae sunt ergo
 virgines sapientes. Stultae autem accendunt quidem lampades;
 videntur quidem lucere opera earum, sed deficiunt et exstinguun-
 15 tur, quia non de oleo interiore pascuntur. Et dormiunt omnes
 tardante sponso, quia ex utroque genere hominum obdormiscunt
 in mortem, et de illis fatuis et de his sapientibus, tardante ad-
 ventu domini, ituri in mortem istam corporalem et visibilem,
 quam somni loco scripturas ponere notum est omnibus Christia-
 20 nis. Cum diceret de aegrotantibus apostolus: *Propterea in vobis
 inquit multi infirmi et aegri, et dormiunt sufficienter, 'dormiunt'
 inquit 'moriuntur'.* Sed ecce venturus est sponsus, et omnes sur-
 gent, sed non omnes intrabunt. Deficient opera stultarum virgi-
 num non habentium oleum conscientiae; non invenient a quibus
 25 emant quod illis solebant vendere adultores. Ab irridentibus
 enim dicitur non invidentibus: *Ite, emite vobis.* Petierant enim

11, 8sq. non² ... secum] *cf.* Matth. 25,3 11sq. Gal. 6,4 15sq. dormiunt ...
 sponso] *cf.* Matth. 25,5 19 scripturas ponere] *cf.* e. g. epist. 140,32,76 (*ubi
 agitur de* Matth. 25,5 *et* 1 Thess. 4,13) mors saepe in scripturis dormientium
 dicitur; en. 3,5,9sq. (*de* Ps. 3,6 *et* 1 Thess. 4,13) 20sq. 1 Cor. 11,30
 22sq. ecce ... intrabunt] *cf.* Matth. 25,6-10 26 Matth. 25,9

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N An_4$ γ_1 : $C_1 P_7 So_1$ ζ : $P_6 T K$
 (exc.) P_{23} lectiones selectae: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)
 11, 10 splendorem] *des.* K 13 accendunt] *inc.* K 19 Christianis] *des.* K
 22 Sed] *inc.* K

10 vidi δ 11 secum oleum *tr.* δ 12 hae] haec $Mc_1 F_2 \delta C_1 P_7$ 14 deficient
 $Mc_1 F_2 \delta U K C_1 P_7 P_{23} ma$ | exstinguentur $K X ma$ 16 utroque $C_1 P_7$
 17 morte $\delta U \varepsilon \zeta P_{23}$ 18 ituri] sunt *add.* α ; itur $C_1 Y ma$; igitur $P_7 So_1 X$
 corporalem] temporalem $\varepsilon \zeta P_{23}$ 19 quas omni $\pi \varepsilon P_{23} Y P_6$ | locus $C_1 P_7$
 20 de *om.* ε | inquit in vobis *tr.* $\varepsilon \zeta P_{23}$ 23 deficiente $\pi \varepsilon \zeta P_{23}$ ($U lnp$)
 opere $\delta \varepsilon \zeta$ 26 dicitur] dicitur U | invidentibus] ab *praem. lo ma*

stultae a sapientibus et dixerant eis: *Date nobis oleum, quia faces nostrae exstinguuntur*. Quid illae sapientes? *Ne forte non sufficiat nobis, ite potius ad vendentes*. Hoc admonere erat: ‘Quid vobis modo prosunt a quibus emere soletis adulationem?’ *Et cum eunt* 30 inquit *intrarunt illae et clausum est ostium*. Cum eunt corde, cum talia cogitant, cum se ab illa intentione alienant et retro praeterita sua recordantur, eunt quasi ad vendentes, et non inveniunt tunc faventes, non inveniunt tunc laudantes, a quibus solebant laudari et quasi excitari ad bona opera non robore bonae conscientiae, 35 sed incitamento linguae alienae.

(12.) Et illud quod dictum est: *ne forte non sufficiat nobis*, magna consideratione humilitatis dictum est. Oleum enim quod gestamus in conscientia, iudicium est nostrum de nobis ipsis, quales simus, et difficile est ut de se quisque perfecte iudicet. Fratres mei, quantumlibet homo proficiat, quantumlibet se ad anteriora extendat et praeterita obliviscatur – iam dixit sibi: ‘Bene est’ –, mi 1922 procedit regula de thesauris dei, examinat ad liquidum, et quis gloriabitur castum se habere cor? Et quis gloriabitur mundum se esse a peccato? Sed quid dixit scriptura? *Iudicium sine misericordia illi qui non fecit misericordiam*. Quantumcumque proficias, spera 10 ibi et misericordiam. Nam si iustitia sine misericordia prolata

27sq. Ibid. 25,8 28sq. Ibid. 25,9 30sq. Ibid. 25,10 12, 5sq. se ...
obliviscatur] cf. Phil. 3,13 8sq. quis ... peccato] cf. Prov. 20,9 9sq. Iac.
2,13

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N An_4$ γ_1 : $C_1 P_7 So_1$ ζ : $P_6 T$ K
(exc.) P_{23} lectiones selectae: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)

27 dixerant] dixerunt α 29 nobis] et vobis add. $H_1^2 P_6^2 ma$ | vendentes] et emite vobis add. $lo ma$ 30 prosunt modo tr. α | possunt NT | adulationem] ad praem. δ 31 intraverunt πAn_4 | cum¹] dum δ | cum²] dum $\gamma_1 X ma$ 34 inveniunt] invenerunt $V_2 \delta \varepsilon P_{23}$ 35 excitare $\delta \varepsilon$ | bonam operam $\gamma_1 X$ 12, 5 interiora $\alpha \varepsilon \gamma_1 P_6$ 6 iam] si praem. ma | dicit $lo ma$ 7 regulam U ; saecula δ | ad $V_2^2 C_1^2 So_1^2 ma$; om. cett. 10 spera ibi] sperabis $\varepsilon \gamma_1 X P_6 ma$ 11 et] in $\gamma_1 X P_6 ma$

fuerit, in quolibet quod damnet inveniet. Quae nos consolatur
 scriptura? Quae hortatur ad misericordiam faciendam, ut omni-
 cc 2148 no crebrescamus in erogando quod amplius habemus. Multa
 15 autem superflua habemus, si nonnisi necessaria teneamus. Nam si
 inania quaeramus, nihil sufficit. Fratres, quaerite quod sufficit
 operi dei, non quod sufficit cupiditati vestrae. Cupiditas vestra
 non est opus dei. Forma vestra, corpus vestrum, anima vestra,
 hoc totum opus dei. Quaere quae sufficiant, et videbis quam
 20 pauca sint. Viduae suffecerunt duo nummi ad faciendam miseri-
 cordiam, suffecerunt duo nummi ad emendum regnum dei. Ad
 vestiendos toties venatores quid sufficit editori? Videte quia non
 solum pauca sunt quae vobis sufficiant, sed nec ipse deus multa a
 vobis quaerit. Quaere quantum tibi dederit, et ex eo tolle quod
 25 sufficit; cetera quae superflua iacent, aliorum sunt necessaria.
 Superflua divitum necessaria sunt pauperum. Res alienae possi-
 dentur, cum superflua possidentur.

(13.) Facientes ergo huiusmodi misericordias, et illam prae-
 cipue quae gratis constat, *dimitte, sicut dimittimus*, quo nonnisi
 caritatem erogas, quae crescit cum erogas – faciens ergo et fervens
 in ipsis bonis operibus misericordiae, quae iam bona opera, ut
 5 iam diximus, tunc non erunt necessaria, quia nullus erit miser in
 quem facienda sit misericordia, exspectabis securus iudicium, non

20sq. viduae ... misericordiam] cf. Marc. 12,42 13, 2 Matth. 6,12 5 dixi-
 mus] cf. supra 6,18 – 25

$\pi: \alpha (V_2 Mc_1) \delta (A H_1) \quad \lambda: \pi U \quad \varepsilon: N An_4 \quad \gamma_1: C_1 P_7 So_1 \quad \zeta: P_6 T \quad K$
 (exc.) P_{23} lectiones selectae: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2 (= F_2 F Mc_1)$
 12, 12 inveniet] des. K 14 multa ... 16 sufficit¹] cf. Prosp. lib. sent. 80 (cc
 68A, p. 276)

12 quolibet] et add. $\pi \varepsilon P_6$ 14 crebrescamus] cre (exp.) N ; om. An_4
 16 quaerite] quaeramus $\pi \varepsilon T$ 20 ad ... nummi om. εC_1 23 a om. π
 24 quod om. U 13, 1 faciens $\zeta P_{23} ma$ | illa π 2 dimitte] dimittite γ_1 (corr.
 $X^2 So_1^2$) | quo] qua ζ 4 iam om. ζ

tam securus de iustitia tua, quam securus de misericordia dei, quia et tu misericordiam praerogasti. *Iudicium enim sine misericordia illi qui non fecit misericordiam: superexaltat autem inquit misericordia iudicio.* Ne putes, frater, quia tunc non est iustus, 10 quando tui miseretur, aut recedit a regula iustitiae suae. Et cum damnat, iustus est, et cum miseretur, iustus est. Quid enim tam iustum, quam reddere misericordiam praeroganti? Quid tam iustum, quam ut *in qua mensura mensi fueritis, in ea remetietur vobis?* Da egentem fratri. Cui fratri? Christo. Si ergo quia fratri, 15 Christo, et quia Christo, deo, *qui est super omnia deus benedictus in saecula*, deus egere ad te voluit, et tu manus retrahis? Certe tu porrigis manum, et petis a deo; audi scripturam: *Non sit manus tua porrecta ad accipiendum, et ad dandum collecta.* Erogari sibi vult deus ex illo quod dedit. Quid enim das quod ille non dedit? mi 1923 *Quid enim habes quod non accepisti?* Aut vero, non dico deo, sed cuilibet de tuo das aliquid? De illius das, qui iubet ut des. Praerogator esto, non invasor. Haec ergo faciens, et si bona humilitate dicis de illo oleo: *ne forte non sufficiat nobis*, intras et clauditur. Audi hoc apostolum dicentem: *Mihi autem minimum est ut a vobis diiudicer.* Quando enim potestis diiudicare conscientiam cc 2149

8–10 Iac. 2,13 14sq. Matth. 7,2 16sq. Rom. 9,5 18sq. Eccli. 4,36 21 1 Cor. 4,7 24 Matth. 25,9 25sq. 1 Cor. 4,3

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N An_4$ γ_1 : $C_1 P_7 So_1$ ζ : $P_6 T K$
(exc.) P_{23} lectiones selectae: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)
13, 8 iudicium] inc. K

8 tu om. $\varepsilon P_{23} P_6$ 9 autem] item δ ; om. αe_3 10 iudicium $A P_{23} P_7$; om. H_1
putetis fratres $\alpha \gamma_1 X ma$ | quia om. ε 11 tui] vestri X ; nostri $lo ma$ | mise-
retur] non praem. $\varepsilon \gamma_1 P_{23} Y T$ 13 quam ... iustum om. α 14 remetiatu U
 $\varepsilon K P_{23} P_6 X ma$ 15 da $\gamma_1 K ma$; om. cett. 16 qui est] quia δ | benedictus
super omnia tr. ζ | deus om. $\zeta X ma$ 17 ad $e_3 \delta U$ (cf. en. 37,24,40); a αP_{23}
 $P_6 ma$; om. $\varepsilon \gamma_1 \zeta$ | manus] manum δ | tu² om. $\gamma_1 X$ 19 collectam U
21 deum δ 24 intrans δ 25 hoc om. $\gamma_1 K$ | apostolum hoc tr. $\zeta P_{23} ma$
autem] enim K ; om. π 26 iudicer αK

- meam? Quando examinare quo animo facio, quidquid facio? Quantum possunt homines de alio iudicare? Plus homo utique ipse de se; sed deus plus de homine quam homo de se. Ergo talis
- 30 si fueris, intrabis: in quinque illis virginibus eris; ceterae fatuae excludentur. Nam hoc habes in evangelio: claudetur ostium, et stabunt et clamabunt: *Aperi nobis*, et non aperietur: QUONIAM CONFIRMAVIT VECTES PORTARUM TUARUM. CONFIRMAVIT inquit VECTES PORTARUM TUARUM: *secura sta, secunda lauda, sine*
- 35 *fine lauda: fortiter clausae sunt portae tuae; non exit amicus, non intrat inimicus: CONFIRMAVIT VECTES PORTARUM TUARUM.*

- (14.) BENEDIXIT FILIOS TUOS IN TE. Non vagantur foris, non peregrinantur, intus gaudent, intus laudant, intus benedicuntur; intus non parturiunt, quia iam neminem pariunt. Filii sunt, sancti sunt; isti filii sancti iam laudantes et gaudentes parturiti et
- 5 parti sunt matre caritate, inclusi sunt colligente caritate. Audi caritatem parturientem illos, qua praeditus Paulus apostolus non solum paternum, sed et maternum cor gerens in filios: *Filii mei* inquit *quos iterum parturio*. Cum Paulus eos parturiebat, caritas parturiebat; cum caritas parturiebat, dei spiritus parturiebat:
- 10 *Caritas enim dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum, qui datus est nobis.* Ergo colligat quos parturivit et peperit. Modo

32 Matth. 25,11 14, 7sq. Gal. 4,19 10sq. Rom. 5,5

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N An_4$ γ_1 : $C_1 P_7 So_1$ ζ : $P_6 T K$
 (exc.) P_{23} *lectiones selectae*: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)
 14, 6 caritatem] *des. K*

28 diiudicare U 29 si talis *tr. $\delta P_6 ma$* 31 claudetur $U X ma$; clauditur $\delta \varepsilon$
 $\gamma_1 P_{23} Y$; claudit α 32 aperi] aperire δ 33 confirmavit¹] confortavit αA
 confirmavit²] confirmabit ε 34 sta] ista $\delta \varepsilon K Y$ | *secura*²] saecula ε | laudas
 δN 14, 2 laudantur α 3 pariunt] parturiunt U 4 parturit γ_1
 5 caritate¹ *om. α* 6 parturientem] colligentem α | illius γ_1 (*om. So_1*) X
 quia π | praedictus $\alpha P_{23} Y$ 7 cor gerens] corrigens $\delta \varepsilon$ | inquit filii mei *tr.*
 α 9 cum ... parturiebat² *om. $\varepsilon \zeta X$* | caritas] eos *add. lo ma*

iam intus filii sunt, securi sunt: volarunt de nido timoris, volarunt in caelestia, volarunt in aeterna; iam nihil metuunt temporale.

v. 14

(15.) BENEDIXIT FILIOS TUOS IN TE. Quis? QUI POSUIT FINES TUOS PACEM. Quomodo exsultastis omnes? Hanc amate, fratres mei. Multum delectamur, quando clamat de cordibus vestris pacis dilectio. Quomodo vos delectavit? Nihil dixeram, nihil exposueram; versum pronuntiavi, et exclamastis. Quid de vobis clamavit? Dilectio pacis. Quid ostendi oculis vestris? Unde clamatis, si non amatis? Unde amatis, si non videtis? Invisibilis est pax. Quis est oculus quo visa est, ut amaretur? Neque enim acclamaretur, nisi amaretur. Haec sunt spectacula, quae exhibet deus, rerum invisibilium. Quanta pulchritudine intellectus pacis corda vestra percussit! Quid iam ego loquar de pace aut de laude pacis? Praevenit omnia verba mea vester affectus: non impleo, non possum, infirmus sum. Differamus omnes laudes pacis ad illam patriam pacis. Ibi eam plenius laudabimus, ubi eam plenius habebimus. Inchoatam in nobis sic amamus? Perfectam quomodo laudabimus! Ecce hoc dico, o filii dilecti, o filii regni et cives Ierusalem, quoniam Ierusalem 'visio pacis' est, et omnes qui amant pacem, benedicuntur in ea, et ipsi intrant cum clauduntur portae, et firmantur vectes, hanc, quam nominatam sic amatis et diligitis, ipsam sectamini, ipsam desiderate, ipsam in domo, ipsam in

5

10

mi 1924

cc 2150

20

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N An_4$ γ_1 : $C_1 P_7 So_1$ ζ : $P_6 T K$
 (exc.) P_{23} lectiones selectae: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)
 12 intus] inc. K 15, 2 pacem] des. K 13 differamus] inc. K

12 securi sunt om. δ | volarunt de nido timoris om. U | nidu δ 13 temporale om. U 15, 1 in te om. δ | quis om. N | qui om. An_4 5 pronuntiavit π εP_{23} 6 ostendit $\pi \varepsilon P_{23} Y$ 8 pax quis est om. π | est¹ om. εP_6 12 praeveniet π | impleo ε 15 sic] si praem. ζma 16 o¹ om. $\varepsilon \zeta P_{23}$ | dilectionis ζP_6 | o² om. εP_6 | et om. γ_1 ; o $X ma$ | Ierusalem] in praem. $\gamma_1 K X$ 17 amant] habent $\varepsilon \zeta P_{23}$

negotio, ipsam in uxoribus, ipsam in filiis, ipsam in servis, ipsam in amicis, ipsam in inimicis diligite.

(16.) Ipsa est pax quam non habent haeretici. Quid agit pax in huius adhuc regionis incertis, in ista peregrinatione mortalitatis nostrae, cum adhuc nemo est alteri conspicuus, nemo videt cor alterius? Quid agit pax? De incertis non iudicat, incognita non confirmat; proclivior est ad bene credendum de homine, 5 quam ad male suspicandum. Non se multum dolet errare, cum bene credit etiam de malo; perniciose autem cum male sensit forte de bono. Nescio qualis sit? Quid perdo, si credo quia bonus est? Sed incertum est? Licet ut caveas ne forte verum sit, non 10 tamen damnes, tamquam verum sit. Hoc pax iubet. *Quaere pacem ait et sequere eam.* Haeresis quid monet? 'Damna incognitos, damna totum mundum: periit totus mundus, nullus est Christianus. Africa remansit'. Bene iudicasti? De quo tribunali dicis tu sententiam in orbem terrarum? In quo foro ante te mundus stetit? 15 Nolo mihi credatur, sed nec tibi: Christo credatur, spiritui dei per prophetas credatur, legi Moysi credatur. Quid dixit Moyses de futuris his temporibus? Ad Abraham dictum: *In semine tuo benedicentur omnes gentes.* An dubitas quid sit semen Abrahae? Puto quia cum apostolus dixerit, non dubitabis, aut si et de apostolo dubitabis; quare *Pax, pax, et non est pax?* Quid dicit aposto-

16, 10sq. Ps. 33,15 17sq. Gen. 22,18 20 Ier. 6,14

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : $\pi U f_3$ ε : $N An_4$ γ_1 : $C_1 P_7 So_1$ ζ : $P_6 T K$ (*exc.*) P_{23} *lectiones selectae*: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 \omega, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)
21 ipsam¹] *inc.* f_3 22 diligite] *des.* K

16, 2 istam peregrinationem $C_1 P_7$ | peregrinationis εP_{23} | nostrae mortalitatis *tr.* $\varepsilon \zeta P_{23}$ 3 aliter $C_1 P_7$ 6 quam ad male] qua male ε ; quam male P_{23} Y 7 perniciose $\gamma_1 \zeta X$ | sensit $\gamma_1 X ma$ 8 forte] de *praem.* U 9 sed] si $\gamma_1 X ma$ | sit *om.* U 11 damnat $\varepsilon \gamma_1 \zeta P_{23} Y X ma$ 12 damnat $\varepsilon \gamma_1 \zeta P_{23} Y X ma$ 14 orbe $\delta C_1 P_7$ | ante te mundus $f_3 al.$; mundus ante te *tr.* U 16 prophetas $f_3 al.$; tuos *add.* U | legi ... credatur *om.* $C_1 P_7$ 17 dictum] est *add.* $P_6 ma$ 19 et *om.* α

lus? *Abrahae dictae sunt promissiones et semini eius. Non dicit: et seminibus, tamquam in multis, sed tamquam in uno: et semini tuo, quod est Christus.* Ecce ante milia annorum dictum est Abrahae: *In semine tuo benedicentur omnes gentes:* quod ante milia annorum dictum est, et ab uno creditum, modo iam videmus impletum. 25
 Hac legimus, hac intuemur, et tu resistis de transverso veniens? Quid dicturus? Noli credere? Cui? Spiritui dei? Deo loquenti ad Abraham? Et cui credo? Tibi? ‘Non hoc dico’, inquires. Non hoc dicis? Non dicis: ‘Mihi potius crede, quam spiritui dei et deo loquenti ad Abraham?’ Quid ergo mihi dicis: ‘Ille tradidit, et ille 30 tradidit’? De evangelio recitas hoc, de apostolo, de propheta? Discute omnes scripturas, lege mihi hoc ex eis quibus credo; tibi enim non credo. Unde lecturus es? ‘Hoc mihi pater meus ait, hoc 35 mihi avus meus, hoc mihi frater meus, hoc mihi episcopus meus’. Sed hoc Abrahae deus: *In semine tuo benedicentur omnes gentes.* In *semine tuo benedicentur omnes gentes* audit unus homo et credit, et fit in multis post multa tempora. Quando dictum est, creditur, quando impletur, dubitatur? Hoc ergo dixit Moyses, dicant et 40 prophetae. Vide commercium redemptionis nostrae. Christus pendet in ligno; vide quanto emit, et sic videbis quid emit. Emp- 40 turus est aliquid; ipsum aliquid nondum scis. Vide, vide quanti, et videbis quid. Sanguinem fudit, sanguine suo emit, sanguine agni

21–23 Gal. 3,16 24 Gen. 22,18

π : α (V_2 Mc_1) δ (A H_1) λ : π U f_3 ε : N An_4 γ_1 : C_1 P_7 So_1 ζ : P_6 T
 P_{23} *lectiones selectae*: D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 ω , α_2 (= F_2 F Mc_1)
 16, 26 intuemur] *des. f_3*

22 tamquam¹] quasi α An_4 23 qui ζ 25 creditum] est *add. ζ P_{23} Y* 27 lo-
 quente δ P_{23} 30 loquente δ | dicis] dedit N P_{23} Y P_6 X^2 ; dicit An_4
 31 propheta α U P_{15} T ; propheta δ ε Y P_6 ; prophetis γ_1 X ma 35 in² ...
 gentes A U (*cf. repetitionem similem in serm. Dolbeau 21,16,494, p. 294*); *om.*
cett. ma 36 audivit α | credit α 38 quando impletur *om. α* | impletum
 est P_6 ma 39 commercium video α | emptionis C_1 (*ras.*) ma 40 pendit π
 si δ 41 vide² γ_1 ma ; *om. cett.* 42 quod δ

immaculati emit, sanguine unici filii dei emit. Quid emptum est sanguine unici filii dei? Adhuc vide quanti. Propheta dicit longe
 45 antequam fieret: *Foderunt manus meas et pedes, dinumeraverunt omnia ossa mea.* Magnum pretium video, Christe; videam quid emisti: *Commemorabuntur, et convertentur ad dominum universi fines terrae.* In uno eodemque psalmo emptorem video et pretium et possessionem. Emptor Christus est, pretium sanguis, possessio
 50 orbis terrarum. Voces ipsas propheticas audiamus, contradicentes litigatoribus haereticis. Ecce possessio domini mei. Ius lego in psalmo: *Commemorabuntur, et convertentur ad dominum universi fines terrae, et adorabunt in conspectu eius universae patriae gentium.* Et vide iurgantem, vide ius defendentem: *quoniam ipsius est regnum, et ipse dominabitur gentium.*
 55 *Ipse: ipse qui emit Christus, non qui apostatavit Donatus. Adorabunt: recte adorabunt omnes patriae gentium in conspectu eius.* Quare recte? *Quoniam domini est regnum, et ipse dominabitur gentium.* Illud Moyses, hoc propheta, et alia multa milia. Quis numerat testimonia de ecclesia
 60 toto terrarum orbe diffusa? Quis numerat? Non sunt tot haereses contra ecclesiam, quot sunt testimonia legis pro ecclesia. Quae pagina non hoc sonat? Qui versus non hoc loquitur? Omnia clamant pro unitate dominica, quia posuit fines Ierusalem pacem. Tu contra ista latrans, haeretice, – unde merito dicitur in illa civi-

45sq. Ps. 21,18 47sq. Ps. 21,28 52–55 Ps. 21,28–29 56–58 Apoc. 22,15

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N A n_4$ γ_1 : $C_1 P_7 S o_1$ ζ : $P_6 T P_{23}$ *lectiones selectae*: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 \omega, \alpha_2$ (= $F_2 F M c_1$)

44 unici *om.* π | adhuc] hic V_2 ; hunc α_2 ; huc δ | quanta $P_{23} Y$ | dixit $X P_6 ma$ | longe *om.* $\varepsilon \zeta P_{23} Y$ 45 pedes $A U N P_{23} Y$; meos *add. cett. ma*
 46 Christi $\varepsilon \gamma_1 P_{23} Y X T$ | videant $\varepsilon \gamma_1 P_{23} Y$ 47 emisisti $U N$ 51 ius] vis $V_2 C_1 P_7$ 53 universae] omnes α 54 ius] eius $C_1 P_7$ 55 ipse³ $V_2 H_1^2, U$ (*ac.*) $P_{23} P_{15}$; *om. cett. ma* | emet $C_1 P_7$ 56 adorabunt²] eum *add. α* 58 prophetae $X ma$ 60 orbe terrarum *tr.* $\varepsilon P_{23} P_6$ 62 non hoc¹] hoc non *tr. α*
 quis $X ma$ 64 latras $\gamma_1 P_{23} X P_6 ma$ | dicitur U

tate quod scriptum est in Apocalypsi: *canes foras* –, tu contra ista 65
latrans unde iudicasti de orbe terrarum, ut dicere coeperam? Quo
tribunali? Praesumptione videlicet cordis tui. Altum tribunal, sed
ruinosum. Dixit hoc Moyses, dixerunt prophetae, et nondum
credunt qui se Christianos videri volunt.

(17.) Torquebatur quidam dives apud inferos, desideravit
aquae stillam de digito contempti ante ianuam suam pauperis,
quoniam urebatur in flamma. Et cum ei non daretur, quia *iudi-*
cium sine misericordia illi qui non fecit misericordiam, cum ei ergo cc 2152
non daretur, dixit ad Abraham: *Pater Abraham, mitte Lazarum.* 5
Habeo ibi quinque fratres; annuntiet eis quae hic patior, ne et ipsi
veniant in locum hunc tormentorum. Et quid illi Abraham?
Habent ibi Moysen et prophetas. Et ille: *Non, pater Abraham, sed si*
quis a mortuis resurrexerit, illi credunt. Et Abraham: *Si Moysen*
inquit et prophetas non audiunt, nec si quis a mortuis resurrexerit, 10
credent. De quibus dixit: *Habent ibi Moysen et prophetas?* De his
utique qui adhuc vivebant, quibus adhuc tempus correctionis
largum erat, qui nondum venerant in loca illa tormentorum. mi 1926
Habent ibi inquit quos audiant, Moysen et prophetas. ‘Non credunt
his, *sed si quis a mortuis resurrexerit, credunt*’. *Si Moysen et prophe-* 15

65 *canes foras*] Ibid. 17, 1–3 torquebatur ... flamma] Luc. 16,23–25
3 Iac. 2,13 5–7 Luc. 16,24,28 8–11 Ibid. 16,29–31

π : α (V_2 Mc_1) δ (A H_1) λ : π U f_3 ε : N An_4 γ_1 : C_1 P_7 So_1 ζ : P_6 T
 P_{23} *lectiones selectae*: D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w , α_2 (= F_2 F Mc_1)
17, 10 resurrexerit] *inc. f_3*

65 *canis* δ ; *carne* ε 66 *latras* γ_1 X ma 68 *hoc om.* π ε | *dixerunt*] *hoc add.*
X ma 69 *se om.* γ_1 | *videre* F_2 δ N γ_1 P_6 | *nolunt* α_2 γ_1 X P_6 17, 3 *flammis*
 γ_1 X P_6 ma 4 *facit* ε | *ergo ei tr.* α Y X ma 5 *eleazarum* U 7 *hunc locum*
tr. U ε ζ P_{23} Y | *ille* δ U 8 *ibi*] *illic* γ_1 X P_6 ma ; *om.* ε P_{23} 9 *a]* *ex ma* | *sur-*
rexerit U ; *surrexerint* C_1 ; *resurrexerint* P_7 ; *surrexerit* So_1 | *illi om.* γ_1 Y X ma
credent ε ζ P_{23} ma | *et Abraham om.* δ 10 *neque* π 11 *credunt* γ_1
12 *correctionis* C_1 P_7 | *largum erat correctionis tr.* δ 14 *moyses* U f_3
credunt] *audiunt* C_1 P_7 15 *resurrexerint* f_3 | *credent* π f_3 ε ζ P_{23}

tas non audiunt, nec si quis a mortuis resurrexerit, credent: sententia Abrahæ est. Abrahæ sententia ubi, et unde? De quodam excelso loco et pleno quietis et felicitatis, quem vidit ille qui cruciatur in flamma levatis oculis suis, quando in eius gremio, id
 20 est in eius secreto, vidit pauperem feliciter exultantem, inde prolata est ista sententia. Vide de quo tribunali. Ibi enim habitat deus, quia in sanctis habitat. Unde optat apostolus et dicit: *Dis-solvi et esse cum Christo, multo magis optimum;* et latroni illi dicitur: *Hodie mecum eris in paradiso.* Ergo dominus cum Abraham
 25 et in Abraham manens dixit istam sententiam: *Habent ibi Moysen et prophetas; si ipsos non audiunt, nec si aliquis a mortuis resurrexerit, credent ei.* O haeretici, habetis hic Moysen et prophetas: adhuc vivitis, adhuc potestis audire, adhuc licet corrigi, animositatem frenare, veritatem tenere adhuc conceditur: disceptate vobis
 30 cum utrum audiendus sit Moyses et prophetae, qui fidei suae testimonia tanta exhibuerunt, cum videamus sic currere res humanas, ut ab ipsis praedictae sunt. Quid dubitatis adhuc credere Moysi et prophetis? Quid dubitatis audire? An forte quaeritis resurgentem a mortuis, utrum et ipse vobis dicat de
 35 ecclesia sua? Quaesivit hoc dives apud inferos, aliquem ex mortuis mitti ad fratres suos: reprehensus est quia hoc quaesivit; sufficere debuerunt fratribus eius Moyses et prophetae. Ad hoc ille

19 levatis oculis] cf. ibid. 16,23 22 Phil. 1,23 24 Luc. 23,43 25-27 Ibid. 16,31

$\pi: \alpha (V_2 Mc_1) \delta (A H_1) \quad \lambda: \pi U f_3 \quad \varepsilon: N An_4 \quad \gamma_1: C_1 P_7 So_1 \quad \zeta: P_6 T P_{23}$
lectiones selectae: D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2 (= F_2 F Mc_1) || 35 mortuis] des. f_3

16 resurrexit f_3 | credunt γ_1 19 in² om. δ 21 enim om. ε | habitat] deus add. $\gamma_1 X P_6 ma$ 23 multum $C_1 P_7$ 25 et in Abraham om. π | istam om. $\pi \varepsilon Y$ 26 illos $X ma$ | neque ma | a] ex δ | surrexerit U 27 habebitis $C_1 P_7$ | adhuc vivitis] auditis ε 31 tantum γ_1 34 queretis $C_1 P_7$ 35 mitti ex mortuis tr. $X ma$ 36 quaesivit haec δ 37 ad hoc] adhuc ε

frustra quaesivit, ut vos iam exemplo admoniti, ne frustra et sero
 quaerentes, sicut ille, torqueamini, audiatis Moysen et prophetas.
 Quid dixit Moyses? *In semine tuo benedicentur omnes gentes.* 40
 Quid dixerunt prophetae? *Commemorabuntur, et convertentur ad domi-*
num universi fines terrae.

Adhuc mihi dicturus es: 'Surgat aliquis a mortuis; ego non
 credo, nisi aliquis inde venerit et dixerit'? O domine, gratias
 misericordiae tuae: voluisti mori ut aliquis ab inferis surgeret. Et 45
 ipse 'aliquis', non quicumque, sed veritas surrexit ab inferis. Qui cc 2153
 verum de inferis diceret, etsi ad inferos non veniret, tamen prop-
 ter voces imperitorum malorum, ecce ipse mortuus est, ecce sur-
 rexit ab inferis. Quid dicis, haeretice? Quid dicis modo? Te
 audiam. Finitae sunt omnes excusationes tuae, etsi verba diceres 50
 divitis apud inferos constituti. Surrexit a mortuis Christus: digna-
 ris vel ipsum audire! Ecce quod forte similis diviti mortuo vivus
 desiderabas: surrexit ab inferis non pater tuus, non avus tuus,
 non illi surrexerunt qui nescio quos nomine traditionis infamave-
 rint. Sed ecce non infamaverint, verum dixerint; vis nosse quam 55
 nihil ad me? Audiamus simul quid dixerit qui surrexit ab inferis.
 Quid pluribus immeror? Audiamus, iam aperiatur evangelium,
 legatur quod factum est tamquam fiat; ponantur ante oculos nos-
 tros gesta praeterita, propter cavenda futura. Ecce Christus sur- mi 1927

40 Gen. 22,18 41sq. Ps. 21,28

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N An_4$ γ_1 : $C_1 P_7 So_1$ ζ : $P_6 T$
 P_{23} *lectiones selectae*: $D P_3 P_5 P_{15} YX e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)

43 adhuc] at ε | mihi] nobis α | aliquis a mortuis resurgat *tr.* δ | a] ex $P_{23} X$
 $P_6 ma$ 46 *veritas. Surrexit ab inferis, qui ... diceret, ... veniret; tamen *di-*
stinxit Primmer 47 tamen] et *praem.* $\gamma_1 X$ 48 resurrexit $\alpha \gamma_1 ma$ 49 quid
 dicis¹ *om.* $C_1 P_7$ 50 diceris γ_1 51 Christus a mortuis *tr.* δ 52 similis] es
add. $\pi \varepsilon \zeta C_1^2 P_{23} Y$ 53 surgere $\pi \varepsilon Y P_6$ 54 ille $C_1 P_7$ | traditiones $C_1 P_7$
 infamaverint $V_2 H_1^2 U P_{15}$; -rim $\varepsilon, P_{23}(ac.) Y$; -runt $\alpha_2 \delta \zeta \gamma_1 ma$ 55 dixerint
 $V_2, A(ac.) H_1^2 U P_{15}$; -runt *cett. ma* 56 surrexerit U 57 immores ε
 58 fiant $C_1 P_7$

60 gens a mortuis, ostendit se discipulis suis. Nuptiae ipsius, ipse
sponsus, ecclesia sponsa. Ecce sponsus qui dicebatur mortuus,
absumptus, finitus, ecce integer resurrexit, ecce ostenditur oculis
discipulorum, ecce praebetur contrectantibus manibus, ecce teti-
gerunt cicatrices, quae desperata sunt vulnera. Exhibuit se oculis
65 eorum videndum, manibus contrectandum: putant spiritum esse;
desperaverunt enim de salute sua. Exhortatur eos, confirmat in
fide: *Palpate, et videte, quia spiritus carnem et ossa non habet, sicut*
me videtis habere. Tangunt, gaudent, trepidant. *Et cum adhuc tre-*
pidarent prae gaudio, sic habes scriptum. Etsi certa sunt, quae
70 multum laeta sunt vix creduntur. Dubitatio quaedam veluti tar-
dus credentis, condit voluptatem tenentis. Necesse est ut plus
homo gaudeat, cum venerit quod desperaverat. Nam ad ipsum
gaudium condiendum et augendum noluit se statim cognosci.
Tenuit visus discipulorum suorum, illorum duorum quos invenit
75 in via colloquentes iam in desperatione, et dicentes: *Nos autem*
sperabamus quia ipse esset redempturus Israel. Putaverant hoc, iam
non putabant. Iam spes cum eis non erat, et Christus cum eis
erat, sed qui se reddidit, et spem reduxit. Postea ergo dixit, poste-
aquam eum illi in fractione panis cognoverunt, et obtulit se aliis
80 discipulis suis, cum putarent spiritum esse: *Palpate et videte, quia*
spiritus ossa et carnem non habet, sicut me videtis habentem. Et cum

67sq. Luc. 24,39
24,39 – 41

68sq. Ibid. 24,41

75sq. Ibid. 24,21

80–82 Ibid.

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N An_4$ γ_1 : $C_1 P_7 So_1$ ζ : $P_6 T$
 P_{23} *lectiones selectae*: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)

62 assumptus $\varepsilon \zeta P_{23} Y$ | surrexit α 64 quae desperata $U P_{15} Y$; qui desperati
(-te $A ac$) $\pi \zeta P_{23}$; quae desperatae $\varepsilon \gamma_1 X ma$ 67 palpate] inquit *add.* ε
69 etsi $Mc_1 \zeta Y ma$; et sic *cett.* 71 voluptatem *ma*; voluntatem *codd.* | te-
nentes $C_1 P_7$ 76 putaverant $U P_{15} Y ma$; -runt *cett.* 77 cum eis Christus *tr.*
 $\varepsilon P_{23} Y$ 79 panis fractione *tr.* $\gamma_1 P_6$ 81 carnem et ossa *tr.* $\pi An_4 ma$
habentem $\alpha_2 U \varepsilon P_{23} P_{15} T$; habere *cett.* *ma*

adhuc prae gaudio trepidarent: habetis hic ait quod manducare? Accepit, benedixit, manducavit, et dedit eis. Expressa est veritas corporis, ablata est omnis suspicio falsitatis. Quid deinde? Non sciebatis quia oportebat impleri omnia quae scripta sunt in lege Moysi et prophetis et psalmis de me? Et quia illi credebant Moysi et prophetis – verum enim erat quod dixit Abraham: Si Moysen et prophetas non audiunt, nec si quis a mortuis resurrexerit, credent –, quia ergo credebant Moysi et prophetis, et non erant de ipsis quos reprehendit Abraham, audierunt quod ait dominus: Non sciebatis quia oportebat impleri quae scripta sunt in lege Moysi et prophetis et psalmis de me? Ecce qui crediderunt Moysi et prophetis, videte quemadmodum ex ipsorum testimonio credunt ei qui surgit a mortuis: Tunc aperuit illis sensum, ut intellexerent scripturas, et dixit eis quoniam sic scriptum est, et sic oportebat Christum pati, et resurgere a mortuis tertia die.

(18.) Habes iam sponsum ecclesiae. Et non hinc tacuit Moyses, non hinc tacuerunt prophetae, Christum resurrecturum a mortuis tertia die, passurum et resurrecturum. Descriptus est nobis sponsus, ut non erremus. Sed nescio qui existunt, et quia non erramus in sponso, et ipsi videntur ea quae et nos credere de sponso, ut a membris sponsi nos avocent, dicunt nobis: ‘Ipse est quidem sponsus quem creditis, quem et nos credimus, sed sponsa

84–86 Ibid. 24,44 87sq. Ibid. 16,31 94–96 Ibid. 24,45–46

π : $\alpha (V_2 Mc_1) \delta (A H_1) \lambda$: $\pi U f_3 \varepsilon$: $N A n_4 \gamma_1$: $C_1 P_7 S o_1 \zeta$: $P_6 T P_{23}$ lectiones selectae: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2 (= F_2 F M c_1) || 91$ in] *inc. f_3*

82 ait] aliquid *praem. U*; *add. $\pi \zeta P_{23} Y X$ | manducare $U C_1 P_7 P_{15}$ (cf. *serm. 238,3*); manducetur *cett. ma* 83 dedit] et *praem. $\gamma_1 X ma$ 88* audient $F_2 \delta U \varepsilon P_{23} P_{15} Y$ | neque $\gamma_1 X P_6 ma$ | a] ex $V_2 \gamma_1 X ma$ | resurrexerint $U 90$ quos] quod $C_1 P_7$ | deus $U uv.$ 91 quae] omnia *praem. $C_1^2 X P_6 ma$ 94* surrexit $Y ma$ 95 sic¹ *om. $\delta \varepsilon$ | pati Christum *tr. γ_1 96* a mortuis resurgere *tr. $lo ma$ | tertio $\delta U P_{15}$ 18, 1* habens $C_1 P_7$ 2 a mortuis *om. δ 3* et *om. $\gamma_1 X ma$ 4* ut $U f_3 \gamma_1 P_{15} X ma$; **om. *cett. | qui] quid εP_{23} 5* nos] in eos $C_1 P_7$ 6 dicunt $X ma$; et *praem. *cett.*****

mi 1928 non est ipsa, non est ipsa ecclesia quam tenetis'. Et quae illa est?
 'Pars Donati'. Et hoc est quod tu dicis – hoc tu dicis, an sponsus?
 10 tu dicis, an deus per Moysen: 'Ecclesiam teneo'? Dictum est a
 Moyse: *In semine tuo benedicentur omnes gentes*. Tu dicis, an spiri-
 tus dei per prophetas: 'Ecclesiam teneo'? Dictum est per prophe-
 tam: *Commemorabuntur, et convertentur ad dominum universi*
fines terrae. Ecce iam teneo testimonium legis et testimonium
 15 prophetarum; audiamus et eum qui surrexit a mortuis. Ostendit
 se sponsum, tenemus eum. Confirmavit demonstrando, exhi-
 bendo testimonia. 'Hoc enim Moyses, hoc prophetae, quia
oportebat Christum pati, et resurgere tertia die'. Iam ergo quia tene-
 mus ambo sponsum ex ipsis verbis, et puto quia iam incipis me-
 20 cum credere et his verbis Moysi et prophetis, credamus et ei qui
 resurrexit a mortuis. Sequatur, dicat. O domine, video iam spon-
 sum Christum. Factum est. Ne quis me avocet a membris spon-
 sae tuae, et non sis mihi caput, si ego in membris eius non fuero,
 dic mihi et de ecclesia aliquid, quia iam de sponso eius non
 25 dubito. 'Audi et de ecclesia'. Sequitur et dicit: *praedicari in*
nomine eius paenitentiam et remissionem peccatorum. Nihil verius:
praedicari in nomine eius paenitentiam et remissionem peccatorum.
 Sed hoc ubi? Alii enim dicunt: 'Ecce hic'; alii: 'Ecce illic'. Et quid
 ipse? *Nolite credere: exsurgent pseudochristi et pseudoprophetae, et*

18, 11 Gen. 22,18 13sq. Ps. 21,28 17sq. Luc. 24,46 25sq. Ibid. 24,47
 29sq. Matth. 24,23–24

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : $\pi U f_3$ ε : $N An_4$ γ_1 : $C_1 P_7 So_1$ ζ : $P_6 T$
 P_{23} lectiones selectae: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)

8 non est ipsa¹ f_3 al.; om. $\varepsilon \gamma_1 \zeta P_{23} Y X ma$ | ecclesia ipsa tr. ζ 10 ecclesiam
 $U f_3 \gamma_1$; ecce praem. $\pi \varepsilon \zeta P_{23} Y X lo$; ecce per Moysen praem. ma | a Moyse]
 ad Moysen $\gamma_1 X$ 12 ecclesiam $U f_3 \gamma_1 X lo$; ecce praem. $\pi \varepsilon \zeta P_{23} Y$; ecce per
 prophetas praem. ma | dictum f_3 al.; dicta $\delta \varepsilon$ 17 prophetae] dixerunt add.
 $P_{23} Y$ 18 pati Christum tr. $Mc_1 ma$ | tertio $V_2 U f_3 P_{23}$ 21 sequatur] et
 add. $\alpha \zeta P_{23} ma$ 23 ego] ergo ε 26 nihil ... peccatorum om. α

dicent: Ecce hic, et ecce illic. Non enim de ipso capite dicunt: *Ecce hic, et ecce illic* – notum est enim quod Christus in caelis est –, sed de ecclesia, ubi Christus est, qui ait: *Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem saeculi.* Sed ait dominus: *‘Nolite credere; qui dicit: Ecce hic, et ecce illic, partes ostendit, ego totum emi’.* Dicat mihi hoc evangelium: dic hoc ipse ex evangelio, quia iam resurrexisti a mortuis, ut credant tibi qui credunt Moysi et prophetis; dic mihi hoc tu. *‘Audi: Oportebat Christum pati et resurgere tertia die, et praedicari in nomine eius paenitentiam et remissionem peccatorum per omnes gentes, incipientibus ab Ierusalem’.* Quid est, haeretice? Certe cum recitarem Moysen, cum recitarem prophetas, distulisti ad eum qui resurrecturus erat a mortuis: ecce resurrexit, ecce dixit. Tam nullam habet dubitationem ecclesia Christi ex ore Christi, quam nullam habet dubitationem corpus Christi, demonstratum oculis, contrectatum manibus discipulorum. Ecce qui resurrexit a mortuis utrumque ostendit: ostendit caput, ostendit membra; ostendit sponsum, ostendit sponsam. Aut utrumque mecum crede, aut illud in damnationem tuam credis. Quid enim quia resurrexit a mortuis, quia in eo corpore resurrexit? Bene, quia cicatrices ostendit, quia ut crucifixus est, ut sepultus, ita redditus, ita demonstratus, optime credis. Audi illum loquentem in quem credis: *‘Praedicabitur in nomine eius paeni-*

32sq. Ibid. 28,20 37–39 Luc. 24,46–47 44 demonstratum ... discipulorum] cf. Ioh. 20,27 49 cicatrices ostendit] cf. ibid.

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : $\pi U f_3$ ε : $N A n_4$ γ_1 : $C_1 P_7 S o_1$ ζ : $P_6 T P_{23}$ *lectiones selectae*: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F M C_1$)

30 non ... illic *om.* $\lambda f_3 \varepsilon \zeta P_{23} P_{15} Y$ 32 qui $U P_{15} S o_1 Y P_6 ma$; quid *cett.*
33 ad] in δU | sed] quid *add.* $U P_{23} P_{15} Y P_6$ | dominus *om.* $P_{23} P_6$ 36 quia
 α 37 audio $\gamma_1 P_{23} X ma$ | tertio λP_{15} 39 heretici α 40 cum recitarem
prophetas] et prophetas recitarem δ 42 tam] iam $\pi \varepsilon \zeta P_{23} Y$ | ex ore] et
uxor $\gamma_1 \zeta P_{23} X ma$ 43 Christi² *om.* δ 45 utrumque] verumque U
47 credis] credes $\alpha A, H_1^2$ (ex-as) 48 eodem $Y ma$ 49 est *om.* $U P_{15} Y$
51 praedicari ... paenitentiam et remissionem *ma*

tentia et remissio peccatorum'. Ubi? Per latas terras. Si vellem
 illud ego dicere, iam luctans adversus haereticos, iam pugnans,
 mi 1929 iam habens cum illis conflictum tantae quaestionis, non illud
 55 dicerem sic contra praesentes haereticos, quomodo illud dixit ille
 contra futuros? Quid vis amplius? Remissio peccatorum in
 Christi nomine praedicatur. Ubi? *Per omnes gentes*. Unde? Incipi-
 ens *ab Ierusalem*. Communica huic ecclesiae. Quare litigamus?
 Coepit enim haec ecclesia ab Ierusalem ista terrena, ut gaudeat in
 60 deo in illa Ierusalem caelesti. Ab hac enim incipit, ad illam termi-
 nat. In illa tota ecclesia erit, ab ista exordium fidei sumpsit.

(19.) Lege Actus Apostolorum, si forte mentior, quomodo
 ibi erant congregati discipuli, cum venit spiritus sanctus, ut osten-
 datur tibi quod dixit dominus: *incipientibus ab Ierusalem*, quo-
 modo linguis omnium sunt locuti in quos venit spiritus sanctus.
 5 Quare non vis loqui omnium linguis? Ecce ibi omnes linguae
 sonuerunt. Quare modo cui datur spiritus sanctus, non loquitur
 omnium linguis? Hoc enim tunc erat indicium venientis in homi-
 nes spiritus sancti, ut linguis omnium loquerentur. Modo quid
 dicturus es, haeretice? Quia non datur spiritus sanctus? Non dico:
 cc 2156 'Ubi?' Datur, an non datur? Si non datur, quid est quod agitis,
 loquendo, baptizando, benedicendo? Quid est quod agitis? Inania
 celebratis. Ergo datur. Si datur, quare linguis omnium non

19, 1sq. lege ... sanctus] cf. Act. 1,4-14; 2,1-12

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : $\pi U f_3$ ε : $N A n_4$ γ_1 : $C_1 P_7 S o_1$ ζ : $P_6 T$
 P_{23} *lectiones selectae*: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)
 19, 7 omnium] *des. f_3*

53 dicere illud (*om. ego*) *tr. δ* | *ego om. π* | *luctans*] *tu praem. γ_1* 54 tanti δ
 57 unde *om. α* 59 haec **om. $\pi f_3 \varepsilon \zeta P_{23} Y$* | *gaudeat $f_3 al.$* ; *gaudeas π* | *in*]
de lo; *inde ma* 60 in *om. f_3* | *illa $f_3 al.$* ; *om. U* 19, 2 venit $f_3 al.$; *venerit ε*
 $\gamma_1 X T$; *veniret $P_6 ma$* 4 locuti sunt *tr. ma* | *quo δ* 7 omnibus γ_1
indicium] *in iudicium U* | **homine U $\varepsilon P_{23} P_{15} Y$* 10 ubi] *tibi $\lambda P_{23} Y^2$*
agis αU 11 baptizando loquendo *tr. α*

loquuntur quibus datur? Numquid defecit donum dei, aut minor est fructus? Creverunt zizania, sed et triticum: *Sinite utraque crescere usque ad messem*. Non dixit: ‘Crescant zizania, decrescat frumentum’: utrumque crevit. Quare non apparet modo spiritus sanctus in linguis omnibus? Immo vero apparet in linguis omnibus. Tunc enim nondum erat ecclesia per terrarum orbem diffusa, ut membra Christi in omnibus gentibus loquerentur. Tunc implebatur in uno, quod praenuntiabatur in omnibus. Iam totum corpus Christi loquitur omnium linguis; et quibus nondum loquitur, loquetur. Crescet enim ecclesia, donec occupet omnes linguas. Quod vos deseruistis, quousque crevit! Tenete nobiscum quousque accessit, ut nobiscum perveniatis ad ea quae nondum accessit. Loquor omnium linguis, audeo tibi dicere. In corpore Christi sum, in ecclesia Christi sum. Si corpus Christi iam omnium linguis loquitur, et ego in omnibus linguis sum: mea est Graeca, mea est Syra, mea est Hebraea, mea est omnium gentium, quia in unitate sum omnium gentium.

(20.) Ergo, fratres, coepit ecclesia ab Ierusalem; iit per omnes gentes: quid evidentius hoc testimonio legis, prophetarum, ipsius domini? Apostolorum ubique personant voces, reddentes testimonium spei nostrae in unitate corporis Christi. Gaude in frumentis, tolerate zizania, gemite in tritura, suspirate in horreum. Veniet illud tempus quo gaudebimus, confirmatis vectibus portarum Ierusalem. Intret qui intraturus est. Qui illuc mani-

14sq. Matth. 13,20

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N An_4$ γ_1 : $C_1 P_7 So_1$ ζ : $P_6 T P_{23}$ *lectiones selectae*: $D P_3 P_5 P_{15} YX e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)

15 crescat $F_2 \delta \varepsilon P_{23}$ 16 spiritus sanctus modo *tr.* α 19 loquerentur] inquirerentur δ 20 unum δ 22 loquetur] loquitur $\delta \varepsilon P_{23} Y P_6$; *om.* $C_1 P_7$ | crescit $\pi \varepsilon P_{23} YX$ 23 quid $\lambda P_{15} Y$ | nobiscum] vobiscum $P_{23} Y P_6$ 24 ea] eas α ; *om. ma* 25 accesserunt α ; accessistis ζ 26 iam] non *add. U* 20, 2 legis] et *add. \pi* 5 zizania] in *praem. U*; zizaniam $A \varepsilon$

festus intrabit, huc fictus non intrat. Qui autem huc fictus intrat,
 mi 1930 foris est. Foris est, et nescit; ventilabrum probabit, vectes proba-
 10 bunt. Qui modo vere intus et veraciter intus, ibi firmiter intus;
 qui hic tolerando intus, ibi gaudento intus. Fines enim Ierusalem
 pax, quia POSUIT inquit FINES TUOS PACEM. Modo desideramus
 pacem, quam hic habemus in spe. Adhuc enim in nobis ipsis qua-
 lis pax? *Caro concupiscit adversus spiritum, et spiritus adversus*
 15 *carnem*. Ubi plena pax in uno homine? Quando erit plena in uno
 homine, tunc erit plena in omnibus civibus Ierusalem. Quando
 erit plena pax? Quando corruptibile hoc induerit incorruptio-
 nem, et mortale hoc induerit immortalitatem, tunc plena pax,
 tunc firma pax. Nihil litigat adversus animam in homine, non
 20 ipsa adversum se, ex quadam parte saucia, non carnis fragilitas,
 non indigentia corporis, non fames, non sitis, non frigus, non
 aestus, non lassitudo, non ulla inopia, non provocatio rixae, non
 certe ipsa sollicita cautela et vitandi inimici et diligendi. Haec
 omnia, fratres mei, litigant adversum nos? Nondum est plena et
 cc 2157 perfecta pax. Quod clamastis – iamdudum nominata pace ex desi-
 derio clamastis –, clamor vester de siti fuit, non de saturitate,
 quia ibi erit perfecta iustitia, ubi perfecta pax. Modo esurimus et
 sitimus iustitiam. *Beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam, quoniam*
ipsi saturabuntur. Quomodo ipsi saturabuntur? Cum ad pacem

20, 14sq. Gal. 5,17 17sq. quando ... immortalitatem] cf. 1 Cor.15,53
 25sq. iamdudum ... clamastis] cf. supra 15,2sq. 28sq. Matth. 5,6

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N An_4$ γ_1 : $C_1 P_7 So_1$ ζ : $P_6 T K$
 (exc.) P_{23} lectiones selectae: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 \omega, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)
 20, 24 nondum] inc. K 26 saturitate] des. K 28 beati] inc. K

8 intravit δ | non om. $\pi \varepsilon P_{23} Y$ | intrat¹] intret ε 9 foris est² om. $\gamma_1 \zeta$
 probavit δ 11 qui] autem add. $\varepsilon \gamma_1 \zeta P_{23} Y X ma$ | finis δ 15 quando ...
 homine om. $C_1 P_7$ 16 plena] pax add. U 17 erit] enim $C_1 P_7$ 19 tunc] tu
 δ 20 adversus δ 21 famis $\delta \varepsilon$ 23 sollicitudo δ | cautela et] cautelae δ
 et¹ om. $\alpha A U$ | evitandi U | vitandae ... diligendae δ 25 clamastis] qui add.
 $\pi \varepsilon So_1 X P_6$; quia T 26 vester] et add. U | site δ

venerimus. Ideo cum dixisset: QUI POSUIT FINES TUOS PACEM, 30
quia ibi saturitas et nulla indigentia, subdidit statim: ET ADIPE
FRUMENTI SATIANS TE.

(21.) Fratres, quoniam pax ipsa de qua loquimur, nondum
est in totis nobis, id est in unoquoque nostrum tota, adhuc forte
spiritum vestrum delectat audire, sed si nihil resistit et rebellat ex
corpore, finiemus psalmum. Fatigatos vos nusquam sentio,
tamen vereor, novit deus, ne oneri sim vobis aut quibusdam fra- 5
tribus; et video studia multorum exigentium de me hunc laborem
et hunc sudorem, quem credo in domino non futurum infructuo-
sum. Gaudeo tantam esse voluptatem in veritate verbi dei, ut stu-
dium vestrum bonum in bono et de bono vincat studium insa-
norum qui sunt in amphitheatro. Numquid illi si tam diu starent, 10
adhuc spectarent? Ergo, fratres, audiamus cetera, quia hoc vultis.

Adsit dominus, adsit et viribus et mentibus nostris. QUI
POSUIT FINES TUOS PACEM ad Ierusalem illam dicit: ET ADIPE
FRUMENTI SATIANS TE. Transit fames et sitis iustitiae, succedit 15
saturitas. Quae ibi erit adeps frumenti, nisi panis ille qui ad nos
de caelo descendit? In patria ipsa quomodo saturabit, qui in pere-
grinatione sic pavit!

21, 15sq. panis ... descendit] cf. Ioh. 6,41

π : $\alpha (V_2 Mc_1) \delta (A H_1)$ λ : πU ε : $N An_4$ γ_1 : $C_1 P_7 So_1$ ζ : $P_6 T$ K
(exc.) P_{23} *lectiones selectae*: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2 (= F_2 F Mc_1)$ || 32 te]
des. K 21, 1 fratres] inc. f_3 14 transit] inc. K

30 dixit π 21, 1 ipsa f_3 al.; om. U 2 tota] toto λf_3 3 a spiritu vestro $\pi \varepsilon$
 X ; spiritu vestro $P_{23} Y$ | delectatur audiri α_2 | si] se δ | resistet $\delta \varepsilon$ | rebellat
 $\alpha_2 U \zeta P_{23} P_{15} Y ma$; revelat f_3 cett. 4 finivimus αA ; finimus H_1 | nusquam
 $\delta U f_3 \gamma_1$; numquam cett. *ma* 5 oneri sim] oneris in $\delta \varepsilon$ 8 gaudio δ | tanta
esse voluntate δP_{23} ; tantam esse voluntatem $\alpha \zeta Y P_{15}$ | ut] et δ 10 qui
sunt] quis ε | amphitheatrum εP_{23} | si om. $C_1 P_7$ 12 vestris α 13 illam
Ierusalem *tr. X ma* 14 famis γ_1 | succedet U 15 quae] qui $So_1 ma$ | de-
scendit de caelo ad nos *tr. X ma* 16 saturavit δ 17 pavet δN

(22.) Iam modo de ipsa peregrinatione nostra locuturus est, qua venit ad illam Ierusalem ubi collaudabimus dominum, laudabimus deum nostrum, nos Ierusalem, nos Sion, quando confirmabuntur vectes portarum nostrarum. Etenim ille qui tunc
 5 satiabit adipe frumenti, quid facit in ista peregrinatione? Hoc quod sequitur: QUI EMITTIT VERBUM SUUM TERRAE. Ecce in v. 15 terra laboramus fessi, languidi, pigri, frigidi. Quando levaremur
 mi 1931 ad adipem frumenti satiantem, nisi mitteret verbum suum terrae qua gravabamur, terrae qua impediabamur a reditu? Misit ver-
 10 bum suum, non deseruit, etiam in eremo pluit manna de caelo. QUI MITTIT VERBUM SUUM TERRAE, et venit ad terras verbum eius. Quomodo? Aut quod est verbum eius? USQUE IN VELOCITATEM CURRIT VERBUM EIUS. Non dixit: 'Velox est verbum
 cc 2158 eius', CURRIT VERBUM EIUS USQUE IN VELOCITATEM. Intellegamus, fratres: non potuit eligere melius verbum. Calidus calore fervescit, frigidus frigore frigescit, velox velocitate velox fit. Quid calidius ipso calore, quo quidquid fit calidum? Quid frigidius ipso frigore, quo frigescit quidquid frigidum fit? Quid ergo velocius

22, 10 pluit manna] cf. Ex. 16,13sq.

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : $\pi U f_3$ ε : $N A n_4$ γ_1 : $C_1 P_7 S o_1$ ζ : $P_6 T$
 K (exc.) P_{23} *lectiones selectae*: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)
 22, 3 Sion] *des. K* 4 etenim] *inc. K* 10 deseruit] *des. K* 11 qui] *inc. K*
 14 velocitatem] *des. K*

22, 2 qua] quia δK 3 laudabimus] ergo ibi *add. P_{23} Y^2* | laudabimus deum
*om. αP_{15} | deum] dominum $\gamma_1 P_6$; dominum *praem. P_{23} Y ma* | nos¹] erimus
add. P_{23} Y^2 6 quod *om. K C_1 P_7* | mittit $\gamma_1 K$; emittet δ 8 ad adipem ...
 satiantem] adipe ... satiante $\pi A n_4$; ad *om. N* | satietatem *lo ma* 9 gravaba-
 mus $C_1 P_7$ | terrae] terra δ | a *om. $\varepsilon P_{23} Y$* | ad reditum πP_{15} 10 suum f_3
al.; terrae *add. U* 11 mittit] emittit *X ma*; verbum eius quomodo aut quod
 est *add. $\delta \varepsilon$* 12 est *om. δ* 13 verbum¹] sermo $V_2 F F_2$ | non ... eius² *om. α*
 14 currit] sed *praem. ζ* | currit verbum eius *om. δ* 16 fervescet $C_1 P_7$; calescit
 $A n_4 P_{23} X T ma$ | frigescit $C_1 P_7$ 17 quo] calescit *add. $V_2 P_{23} T ma$* ; calet
add. $S o_1 X P_6$; calidum fit *vel calescit add. Weidmann* 18 quid] quidque U
 P_{15}*

ipsa velocitate, qua velox fit quidquid velociter currit? Possunt
 dici multa velocia, et alia magis et alia minus; et tanto quaeque 20
 res velox est quanto est particeps velocitatis. Illa res magis parti-
 ceptus velocitatis, ergo magis velox; aut minus particeps velocitatis,
 ergo minus velox. Ipsa itaque velocitate quid velocius? Ergo quo-
 usque currit? USQUE IN VELOCITATEM. Quantum vis auge quod
 velox est verbum, et dic: 'Velocius est quam illud aut illud, quam 25
 aves, quam venti, quam angeli'. Numquid aliquid horum quan-
 tum ipsa velocitas, usque in ipsam velocitatem? Velocitas ipsa
 quid est, fratres? Ubique est, non est in parte. Hoc pertinet ad
 verbum dei, non esse in parte, ubique esse per seipsum verbum,
 ex quo dei virtus et dei sapientia est, nondum assumpta carne. Sic 30
 cogitemus deum in forma dei, verbum aequale patri. Ipsa est sapi-
 entia dei, de qua dictum est: *Attingit a fine usque ad finem fortiter*.
 Quanta velocitas! *Attingit a fine usque ad finem fortiter*. Sed forte
 immobilitate attingit. Si immobilitate, tamquam moles aliqua
 saxea impleat locum aliquem. Dicitur quod attingit eiusdem loci 35

30 dei¹ ... est] cf. 1 Cor. 1,24 30sq. sic ... patri] cf. Phil. 2,6 32 Sap. 8,1

π : α (V_2 Mc_1) δ (A H_1) λ : π Uf_3 ε : N An_4 γ_1 : C_1 P_7 So_1 ζ : P_6 T
 K (exc.) P_{23} *lectiones selectae*: D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w , α_2 (= F_2 F Mc_1)
 23 ipsa] *inc.* K 24 velocitatem] *des.* K 28 ubique] *inc.* K 30 carne] *des.* K
 31 ipsa] *inc.* K 32 fortiter] *des.* K

20 magis] maius ε | quaeque res] quique α ; quisque δ ; quae quaeris ε
 21 illa ... 23 velox] *praeter hanc breviorum textus formam altera longior ex co-*
dicum variis lectionibus infra descriptis elucet, quam extemporalitate sermonis
perpensa ita constituere velim: Illa res minus est velox quae est minus parti-
 ceptus velocitatis. Ergo magis velox aut minus est velox: quae est minus, mi-
 nus particeps velocitatis, ergo minus velox | magis] minus λ ; est *add. lo ma*;
 est *praem.* P_{23} Y ; est velox quae est minus *add. π* 22 minus] est velox quae
 est minus *add. δ* ; minus *rep. α* | velocitatis²] velocitate Uf_3 24 quantum]
 quanta γ_1 X ; tantum quanta X^2 *ma* 27 ipsa¹] ipsas U 28 fratres] mei *add.*
 P_{23} Y | hoc ... parte *om. α* 29 seipsum] se *om. δ* 30 virtus f_3 *al.*; verbum
 U | et f_3 *al.*; *om. U* | carnis δ | sic] si ζ X *ma* 31 dominum P_{23} Y | aequa-
 lem δ Uf_3 33 quanta ... fortiter *om. α*

a fine usque ad finem, non tamen motu. Quid ergo dicimus? Non habet motum verbum illud, et sapientia illa stolidus est? Et ubi est quod dicitur de sapientiae spiritu, cum multa dicerentur, *acutus* inquit *mobilis, certus, incoinquinatus*? Sic utique sapientia dei
 40 mobilis. Si ergo mobilis, quando hoc tangit, illud non tangit? Et ut hoc tangat, illud deserit? Et ubi est velocitas? Hoc facit velocitas, ut et ubique semper sit, et nusquam inclusa teneatur. Sed cogitare ista non possumus: pigri sumus. Quis ista cogitet? Re-
 vera, fratres, quoniam dixi quomodo potui – si tamen potui, si
 45 intellexi –, et quomodo potuistis intellexistis, sed quid dicit apostolus? *Ei autem qui potens est facere supra quam petimus, et intellegimus*. Quid hic ostendit? Quia quotiescumque intellexerimus, non intelleximus sicuti est. Quare hoc? *Corpus enim quod corrumpitur aggravat animam*. Ergo in terra frigidi sumus. Velocitas
 50 enim fervens est, et omnia ferventia velociora, omnia frigidiora tardiora. Nos tardi, ergo frigidi. Illa autem sapientia currit usque in velocitatem. Ergo ferventissima est, *nec est qui se abscondat a calore eius*.

mi 1932

(23.) Nos ergo quid? Frigidi corporis tarditate, vinculo terrenae vitae huius corruptibilis <et> onere, nullamne spem habemus ad capiendum verbum, quod usque in velocitatem currit?

38sq. Ibid. 7,22 46sq. Eph. 3,20 48sq. Sap. 9,15 52sq. Ps. 18,7

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : $\pi U f_3$ ε : $N An_4$ γ_1 : $C_1 P_7 So_1$ ζ : $P_6 T$
 K (exc.) P_{23} *lectiones selectae*: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 \omega, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)
 49 ergo] *inc. K* 53 eius] *des. K*

36 motum $U f_3$ 40 et ut f_3 al.; aut $An_4 \gamma_1 P_{23} Y$; eo et ut δ ; ut ζ 41 tangit
 $\gamma_1 P_{23} Y$ 42 ut *om. C_1 P_7* 43 revera f_3 al.; et *praem. $\delta \varepsilon C_1^2 P_{23} Y ma$*
 44 si¹ *om. δP_{23}* 45 et] aut $X ma$ 47 intellexerimus ... intelleximus] *intelle-*
gerimus bis δ 48 enim *om. δ* 49 velocitas] *felicitas C_1 P_7* 50 ferventia]
ferventiora δK | velociora] sunt add. $P_{23} Y$ | frigida $X ma$ 23, 1 quid] qui
 $\gamma_1 P_{23} Y P_{15} ma$ 2 et *addidi* | onere] onere praegravati $P_{23} Y P_{15}$; onerati ζ
 ma 3 quo A (*ac.*) H_1^2 | in *om. α*

An vero ille quamvis torpore in infima depressos (non) deseruit? cc 2159
 Nonne ipse praedestinavit nos, antequam in isto mortali et pigro 5
 corpore nasceremur? Quia ergo praedestinavit nos, dedit terrae
 nivem ipsos nos. Iam enim veniamus ad illos psalmi versus sub-
 obscuro; incipiant illa involucra evolvi, quoniam vos verbum
 dei, quanto magis per nos dicitur, tanto avidiores invenit. Ecce
 nos pigri in hac terra quasi congelavimus hic. Et quomodo con- 10
 tingit nivibus – sursum enim gelant, et in ima decidunt –, sic fri-
 gescente caritate decidit humana natura in has terras, et pigro
 corpore involuta velut nix facta est. Sed in ista nive sunt praedes-
 tinati filii dei. Dat enim ille NIVEM VELUT LANAM. Quid est VEL-
 v. 16 UT LANAM? Id est de nive quam dedit, de istis pigris adhuc spiritu 15
 et frigidis, quos praedestinavit, facturus est aliquid. Lana enim
 materies vestis est: lana, cum videtur, veluti praeparatio est aliqua
 ad vestem. Ergo quia praedestinavit hos qui ad tempus frigidi
 repunt in terra, et nondum fervent spiritu caritatis – de praedesti-
 natione enim adhuc loquitur –, veluti lanam dedit hos deus; factu- 20
 turus est inde vestem. Merito in monte vestis Christi fulsit, sicut
 nix. Fulgebat vestis Christi, sicut nix, tamquam de illa lana iam
 facta erat tunica; de qua lana, id est de nive quam dedit sicut
 lanam adhuc praedestinati pigri erant. Sed exspecta, vide quid
 sequatur: quia sicut lanam dedit eos, fit inde tunica. Quomodo 25

23, 21sq. in ... nix] cf. Matth. 17,2

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : $\pi U f_3$ ε : $N A n_4$ γ_1 : $C_1 P_7 S o_1$ ζ : $P_6 T$
 K (*exc.*) P_{23} *lectiones selectae*: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)
 23, 9 ecce] *inc. K* 22 nix¹] *des. K* | tamquam] *inc. K* 24 lanam] *des. K*

4 torpore] ex corpore $\varepsilon \gamma_1 \zeta ma$ | infirma δ | non *addidi* 6 quia] qui $\varepsilon \gamma_1$
 (quid P_7) $\zeta P_{23} Y ma$ | terrae nivem] terreni δ 7 nos *om.* $C_1 P_7$ 8 involu-
 cra] in volucre $\alpha \varepsilon \gamma_1$ | verbum] in verbum $\delta \varepsilon$; in verbo V_2 9 dicitur] dici
 $C_1 P_7$ 11 sursum $\zeta P_{15} ma$; rursus *cett.* | sic] si $C_1 P_7$ 17 vesti] U
 19 arripiunt π 21 sicut] fulsit *praem.* $\pi \varepsilon$ 24 lana $C_1 P_7$ 25 lana $C_1 P_7$

enim dicitur ecclesia corpus Christi, dicitur et vestimentum Christi ipsa ecclesia. Inde est illud quod dicit apostolus: *ut exhiberet sibi gloriosam ecclesiam, non habentem maculam aut rugam*. Ergo exhibeat sibi gloriosam ecclesiam, non habentem maculam aut rugam, faciat sibi vestem de illa lana quam praedestinavit in nive. Adhuc in hominibus incredulis et frigidis et pigris faciat vestem de hac lana. Ut abluatur a maculis, mundetur fide; ut rugam non habeat, tendatur in cruce. QUI DAT NIVEM VELUT LANAM.

(24.) Iam si praedestinati sunt, vocandi sunt. Quos enim praedestinavit illos et vocavit. Iam quomodo vocantur ex languore corporis illius, ut fiant sani? Quomodo vocantur? Audi evangelium: *Non veni vocare iustos, sed peccatores in paenitentiam*. Incipit ergo iam praedestinatio nivis illius cognoscere torporem suum, accusare peccatum suum; incipit vocatione venire ad paenitentiam. Merito ergo QUI DAT NIVEM VELUT LANAM propter confectum tunicae futurae, etiam propter vocationem in paenitentiam NEBULAM VELUT CINEREM SPARGIT. NEBULAM inquit VELUT CINEREM SPARGIT: quis? QUI DAT NIVEM SICUT LANAM. Quos enim praedestinavit vocat in paenitentiam, quia quos praedestinavit, illos et vocavit. Cinis autem ad paenitentiam pertinet. Audi

27sq. Eph. 5,27 24, 1sq. Rom. 8,30 4 Matth. 9,13

π : $\alpha (V_2 Mc_1) \delta (A H_1)$ λ : $\pi U f_3$ ε : $N A n_4$ γ_1 : $C_1 P_7 S o_1$ ζ : $P_6 T K$ (exc.) P_{23} *lectiones selectae*: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2 (= F_2 F Mc_1)$ 24, 9 nebulam²] inc. K

26 ecclesia dicitur tr. δ 27 dicit] ait $X ma$ 32 fide] a praem. ε 33 velut] sicut $U K X ma$ 24, 3 sani fiant tr. $X ma$ 4 non enim vocare veni $P_{23} Y$ paenitentia U 5 praedestinatio nivis (i. e. praedestinata gens) $V_2 U f_3 S o_1$; praedestinationi vis V_2^2 ; praedestinatione (-nem δ) vis $\delta \varepsilon \gamma_1 M c_1 P_{23} Y P_{15}, \zeta$ (om. vis); praedestinatione nivis $F F_2 ma$ 6 vocatione $f_3 al.$; -nem U 7 dat nivem] ad invicem $C_1 P_7$ | velut] sicut δ ; vel $C_1 P_7$ 8 futuri $\delta \gamma_1$ paenitentiam $U f_3 \zeta P_{23} Y P_{15} ma$; -ia cett. 9 velut¹] sicut δ | nebulam² ... spargit om. $\alpha H_1 C_1 P_7$ 10 quis] iste add. γ_1 11 vocat] vocavit $K H_1^2$; vocet γ_1 | paenitentia $\lambda \varepsilon Y$; spe K

vocantem ad paenitentiam, cum exprobraret quibusdam civitati-
 bus dicens: *Vae tibi Corozaim, vae tibi Bethsaida, quia si in Tyro et*
Sidone factae essent virtutes quae factae sunt in vobis, olim inquit in 15
cilicio et cinere paenitentiam egissent. Ergo NEBULAM VELUT CINE-
REM SPARGIT. Quid est NEBULAM VELUT CINEREM SPARGIT?
 Vocatur quisque ad intellegendum deum, et dicitur illi: ‘Cape
 veritatem’; incipit velle capere veritatem: non sufficit, videt se
 quandam caliginem pati, quam antea non videbat. Ad hoc est 20
 ergo illa nebula, ut noveris nescire te, et noveris quid scire oportet,
 et videas te invalidum ad illud sciendum quod oportet sciri.
 Nam si in ista nebula iam ante praesumpseris scire, audies ab apo-
 stolo: *Qui se putat aliquid scire, nondum scit quemadmodum oportet*
eum scire. Ergo nondum comprehendisti? Adhuc nebulam 25
pateris. Sed non te deseruit qui accendit tibi lucernam carnis
suae. Non erras in nebula: fide sequere. Sed quia conaris videre,
 et non potes, paeniteat te peccatorum, quia nebula velut cinis
 sparsa est. Quid? Te paeniteat contumacem te fuisse adversus
 deum. Quid? Te paeniteat secutum te fuisse vias tuas malas, per- 30
 venisse in istam difficultatem illius beatae visionis, et erit tibi

14–16 Ibid. 11,21 24sq. 1 Cor. 8,2

π : α (V_2 Mc_1) δ (A H_1) λ : π U f_3 ε : N An_4 γ_1 : C_1 P_7 So_1 ζ : P_6 T
 K (exc.) P_{23} *lectiones selectae*: D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w , α_2 (= F_2 F Mc_1)
 17 spargit¹] *des. K* 18 vocatur] *inc. K* 21 oporteat] *des. K* 26 accendit]
des. f_3 27 sed] *inc. K* 29 est] *des. K*

13 exprobravit γ_1 T ma | civitatibus quibusdam *tr. δ* 14 in Tyro f_3 *al.*; *om.*
 U 15 in² ... cinere] in cinere et cilicio *tr. δ* P_{23} 17 quid ... spargit *om. δ*
 nebulam ... spargit *om. α* 18 vocatur] cum *praem. ε* γ_1 ζ P_{23} Y X ma
 19 incipit ... veritatem *om. α* 20 quandam] sequendam C_1 P_7 | antea] ante
 C_1 P_7 | ad hoc] adhuc ε γ_1 P_{23} Y T 21 nescire te et noveris *om. δ* | sciri U
 23 ante] te λ | audias C_1 P_7 27 fidem δ 28 nebulam C_1 P_7 29 quid] iam ε
 γ_1 ma ; iam *praem. P_{23}* Y ; iam *add. ζ* 30 quid] quod δ ; iam ε γ_1 ma ; iam
praem. P_{23} Y ; iam *add. ζ* | sectum C_1 P_7 | te *om. δ* | pervenisti γ_1 ma
 31 tibi] ei C_1 P_7

salubris nebula quam sicut cinerem spargit deus. Tu *ipsa es, ad-
 huc nebula es, sed velut cinis. Ad hoc enim paenitentes volutan-
 tur in cinere, fratres mei, tamquam similes se contestantes, dicen-
 35 tes deo suo: 'Cinis sum'. Dixit enim quaedam scriptura: *Despexi*
memetipsum et distabui, et aestimavit me terram et cinerem. Haec
 est humilitas paenitentis. Quando Abraham loquitur ad deum
 suum, quando vult sibi aperiri incendium Sodomorum: *Ego in-*
 40 *quit terra et cinis.* Quomodo fuit ista semper humilitas in magnis
 et sanctis! NEBULAM ergo VELUT CINEREM SPARGIT. Quare?
 Quia *quos praedestinavit, illos et vocavit, qui non venit vocare ius-*
tos, sed peccatores in paenitentiam.

(25.) QUI MITTIT CRYSTALLUM SUUM VELUT FRUSTA PANIS. v. 12
 PANIS. Non denuo laborandum est dicere quid sit crystallum.
 Praelocuti enim sumus, et credo non excidisse caritati vestrae.
 Quid ergo MITTIT CRYSTALLUM SUUM VELUT FRUSTA PANIS?
 5 Quomodo nix illa ipsius, quia praedestinatorum est, quomodo
 nebula illa ipsius, quia ipsi vocantur ad paenitentiam, qui prae-
 destinati sunt ad salutem, sic est quodammodo crystallum ipsius.
 Quid est crystallum? Multum obduruit, multum gelavit; non

35sq. Iob 30,19 38sq. Gen. 18,27 41 Rom. 8,30 41sq. Matth. 9,13
 25, 3 praelocuti] cf. supra 2,11 – 16

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N An_4$ γ_1 : $C_1 P_7 So_1$ ζ : $P_6 T K$
 (exc.) P_{23} lectiones selectae: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$) || 33 ad]
 inc. K 35 sum] des. K 36 haec] inc. K 40 spargit] des. K 25, 4 mittit]
 inc. K

32 ipsa conieci; ipse codd. *ma* | adhuc] ad hoc U 33 es om. U (ac.) $\gamma_1 ma$
 ad hoc λK ; adhuc cett. *ma* 34 cinerem UK 36 meipsum *ma*
 38 quando] et praem. $\varepsilon \gamma_1 \zeta P_{23} Y ma$ | aperire δ 39 cinis] sum add. $\varepsilon \gamma_1 \zeta$
 $P_{23} Y ma$ | semper ista tr. $\gamma_1 \zeta$ 40 sanctis] viris add. $\varepsilon \gamma_1 P_{23} Y ma$ 25, 1 e-
 mittit $\varepsilon \zeta P_{23} Y$ | frustra U (ac.) N (ac.) C_1 2 discere δ 3 excidisse $C_1 P_7$
 4 quid] qui δ ; est add. ζma | velut] sicut εP_{23} | frustra U (ac.) N (ac.) $K C_1$
 6 illa om. $F_2 \varepsilon K \zeta$; exp. H_1 7 ipsius ... crystallum om. U ; ipsius add. U^2
 8 congelavit *ma* | non] iam add. $\gamma_1 P_6$

sicut nix facile solvi potest. Nix multorum annorum durata tem- cc 2161
 pore et serie saeculorum crystallum dicitur; et hoc mittit VELUT 10
 FRUSTA PANIS. Quid sibi vult? Fuerunt nimis duri, non iam nivi,
 sed crystallo comparandi; et ipsi praedestinati sunt et vocati, et
 quidam eorum ita ut pascerent alios, et essent utiles et aliis. Et
 quid opus est ut numeremus multos forte quos novimus, illum
 aut illum? Occurrat unicuique cogitanti, ex iis quos novit, quam mi 1934
 forte duri et pertinaces et obnitentes adversus veritatem fuerunt,
 et modo praedicant veritatem: facti sunt frusta panis. Quis ille
 unus panis? *Multi* inquit apostolus *unum sumus in Christo: unus*
panis, unum corpus multi sumus, ipse dicit. Ergo si unus panis
 totum corpus Christi, membra Christi frusta panis. De quibus 20
 dam duris facit membra sua et utilia ad alios pascendos. Quid
 imus per multos? Notissimum illum Paulum apostolum intuea-
 mur. Nihil nobis isto viro notius, nihil suavius, nihil in scripturis
 familiarius. Et si fuerint qui ex tanta durtia, in quanta ipse fuit, 25
 panis fierent, ipso proposito ad exemplum omnes occurrant, ut
 explicetur sensus iste: MITTIT CRYSTALLUM SUUM SICUT FRUSTA
 PANIS. Ecce crystallum erat apostolus Paulus, durus, obnitens
 veritati, clamans adversus evangelium, tamquam durans adversus

18 multi ... Christo] Rom. 12,5 18sq. unus² ... sumus] 1 Cor. 10,17

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N An_4$ γ_1 : $C_1 P_7 So_1$ ζ : $P_6 T$ K
 (exc.) P_{23} *lectiones selectae*: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$) || 13 aliis]
des. K 17 facti] *inc. K* 18 Christo] *des. K* 19 ergo] *inc. K* 21 pascendos]
des. K 27 ecce] *inc. K*

9 tempore durata *tr. lo ma* 11 frustra $UNK C_1$ | quid] hoc *add. $\varepsilon \gamma_1 \zeta P_{23}$*
ma | nivis $C_1 P_{23}$ 14 quos] quis δ 15 occurrit $X ma$ 16 obtinentes A
 (*ac.*) ε ; obstinentes $\alpha A^1 H_1 N^1$ 17 frustra UNK 18 inquit apostolus mul-
 ti *tr. γ_1* | unum] corpus *add. $H_1 X P_6 ma$* 20 frustra $U K C_1$ | panis] sunt
add. $\gamma_1 ma$ 22 illum *om. $C_1 P_7$* 24 familiaris] est *add. $\gamma_1 ma$* | exstant ad
 durtiam $C_1 P$ | ipsa $\delta C_1 P_7$ | fuit *om. δ* 25 fuerint π ; fient γ_1 26 frustra
 $U C_1$ 28 indurans $\varepsilon \gamma_1 \zeta P_{23} ma$ | adversus²] adversum ε

solem. Iste quam durus fuit, crescens in lege, eruditus ad pedes
 30 Gamalielis legis doctoris! Non audiebat Moysen et prophetas
 Christum praedicantes. Magna durtitia! Certe gentes non audie-
 rant prophetas, non audierant Moysen: frigidi erant, sed crystal-
 lum non erant. Ille qui creverat in verbis praedicantibus Chri-
 stum, et Christo venienti non credebat, nimis obduraverat. Quia
 35 ergo crystallum erat, nitidus videbatur et candidus, sed durus et
 nimium gelidus. Quomodo nitidus et candidus? *Hebraeus ex
 Hebraeis, secundum legem Pharisaeus*. Vide nitorem crystalli. Audi
 durtitiam crystalli: *secundum aemulationem persequens ecclesiam*.
 Inter lapidatores sancti martyris Stephani, ibi erat iste durus, et
 40 forte ceteris durior. Omnium enim lapidantium vestimenta ser-
 vabat, ut in omnium manibus lapidaret.

(26.) Ergo videmus nivem, nebulam, crystallum: bonum est
 ut ille spiret, et solvat. Si enim non ipse spiraverit, si non ipse
 durtitiam huius glaciei dissolverit, IN FACIEM FRIGORIS EIUS
 QUIS SUBSISTET? IN FACIEM FRIGORIS cuius? Dei. Unde est eius
 5 frigus? Ecce deserit peccatorem, ecce non vocat, ecce non aperit
 cc 2162 sensum, ecce non infundit gratiam: solvatur homo, si potest, gla-

29sq. crescens ... doctoris] cf. Act. 22,3 36sq. Phil. 3,5 38 Phil. 3,6
 39–41 inter ... servabat] cf. Act. 7,58 41 in ... lapidaret] cf. e. g. serm. 299,6
 (mi 38, 1372B); 299B,4 (misc. Ag. 1, p. 519,5); 299C,1 (Misc. Ag. 1, p. 522,12);
 Dolbeau 4,6,131 (p. 516); 315,7 (mi 38,1429C) ut omnium manibus lapidaret

$\pi: \alpha (V_2 Mc_1) \delta (A H_1) \quad \lambda: \pi U \quad \varepsilon: N An_4 \quad \gamma_1: C_1 P_7 So_1 \quad \zeta: P_6 T \quad K$
 (exc.) P_{23} *lectiones selectae: D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 \omega, \alpha_2 (= F_2 F Mc_1)*
 31 durtitia] des. K 35 ergo] inc. K 38 crystalli] des. K 26, 1 ergo] inc. K
 4 subsistet] des. K | cuius] inc. K

32 frigidae $U P_{23} P_{15} Y$ 33 creverat] crebra γ_1 ; credebat $X ma$ 34 veniente
 $\pi \varepsilon T$ 38 ecclesiam] Christi add. $\varepsilon \gamma_1 \zeta Y ma$ 39 Stephani martyris tr. α
 $An_4 ma$ 41 in *om. $F_2 \gamma_1 ma$ (cf. app. fontium) 26, 2 speret δU ; inspiret
 $P_{23} Y$ | non ipse!] non ille $\alpha \varepsilon P_{23} Y T$; ille non A (ille om. H_1) ma | speraverit
 $V_2 \delta$ (-rat H_1); inspiraverit $P_{23} Y$ 3 glaciei huius tr. $X ma$ 4 frigoris]
 eius add. $\varepsilon \zeta P_{23} X ma$ | est om. δ | frigus eius tr. α 6 infundet $\delta \varepsilon$ | solve-
 tur K ; salvatur $C_1 T$; salvator P_7 | glacie] gratiae $A H_1^2 \varepsilon$

cie stultitiae. Non potest. Quare non potest? IN FACIEM FRIGORIS
 EIUS QUIS SUBSISTET? Vide ergo congelascentem illum dicentem:
Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meae, 10
et captivum me ducentem in lege peccati, quae est in membris meis.
Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Ecce fri-
 gesco, ecce congelasco; quo calore solvor, ut curram? *Quis me*
liberabit de corpore mortis huius? IN FACIEM FRIGORIS EIUS QUIS
 SUBSISTET? Et quis seipsum liberabit, si ille deserit? Et quis libe-
 rat? *Gratia dei per Iesum Christum dominum nostrum.* Audi et hic 15
 gratiam dei: QUI MITTIT CRYSTALLUM SUUM SICUT FRUSTA mi 1935
 PANIS: IN FACIEM FRIGORIS EIUS QUIS SUBSISTET? Ergo desperatio
 v. 18 est? Absit! EMITTET VERBUM SUUM, ET TABEFACIET EA. Non
 ergo, non desperet nix, non desperet nebula, non desperet crys-
 tallum. De nive, tamquam de lana, conficitur et tunica. Nebula 20
 illa in paenitentia salutem invenit, quia *quos praeordinavit, illos et*
vocavit. Sed licet sint inter praedestinos durissimi, et multo
 quasi tempore congelaverint, crystallum facti fuerint, non erunt
 duri misericordiae dei. EMITTET VERBUM SUUM, ET TABEFACIET
 EA. Quid est TABEFACIET? Ne forte in malo intellegatis, TABEFA- 25

26, 9–11 Rom. 7,23–24 15 Ibid. 7,21 21sq. Ibid. 8,30

π : α ($V_2 Mc_i$) δ (AH_i) λ : πU ε : NAn_4 γ_1 : $C_1 P_7 So_1$ ζ : $P_6 T K$
 (exc.) P_{23} *lectiones selectae*: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_i$)
 15 nostrum] *des. K* 17 ergo] *inc. K*

8 subsistit $\alpha U \varepsilon K$ | illum dicentem *om. C_1 P_7* | dicentem] et *praem. αma*
 10 legem δ 11 huius] eius U 12 congelesco δP_7 | quod δ | solvor $P_{23} T$
ma; salvor $K C_1 P_7$ | de corpore mortis huius me liberabit *tr. C_1 P_7* 13 facie
 α 14 subsistit αK | et¹ *om. UK* | et quis¹ *om. C_1 P_7* | quis¹] qui δ | dese-
 ruerit $\gamma_1 ma$ | liberabit $P_{23} Y$ 16 frustra $U C_1$ 17 subsistit α 18 absit]
 sequitur enim *add. $\varepsilon \gamma_1 \zeta P_{23} Y ma$* | emittit $\alpha K C_1$ 19 non² ε ; P_{23} (*ac. uv.*);
om. cett. ma 20 de nive] denique α | nive] namque *add. $\varepsilon \gamma_1 \zeta P_{23} Y ma$* | et
om. $\varepsilon \gamma_1 \zeta ma$ 21 illa *om. C_1 P_7* 22 durissime γ_1 23 congelascentes α
 crystallum] et *praem. $\varepsilon \gamma_1 \zeta P_{23} Y ma$* 24 durae $\pi \varepsilon P_{23}$ | emittit $C_1 P_7$

CIET: 'liquefaciet', 'dissolvit'. Duri sunt enim per superbiam. Merito et superbia stupor dicitur; quidquid stupidum est, frigidum est. Rigorem passi homines quotidie dicunt: 'Obstupui'. Ergo superbia stupor est. EMITTET VERBUM SUUM, ET TABEFACIET EA. Et revera cumuli nivis, cum tabefiunt, deliquescunt in humilitate. Quomodo ergo quasi nivis montem erigit stupor, sic stultos erigit superbia. EMITTET VERBUM SUUM, ET TABEFACIET EA. Ecce venit illud crystallum Saulus post caedem et lapidationem Stephani duritia quadam stupidus in Christum, petit litteras a sacerdotibus, ut undique exhibeat Christianos, anhelans caedes. Durus iste et gelidus contra ignem dei. Sed quantum esset durus, quantum gelidus, ecce ille QUI EMITTET VERBUM SUUM, ET TABEFACIET EA, clamavit de caelo fervidus: *Saule, Saule, quid me persequeris?* Una illa voce tanta duritia crystalli resoluta est. EMITTET ergo VERBUM SUUM, ET TABEFACIET EA. Non desperetur de crystallo; quanto minus de nivibus vel de nebulis! De ipso crystallo non desperetur. Audi vocem quandam crystalli: *qui prius fui blasphemus et persecutor et iniuriosus*. Sed quare solvit crystallum deus? Ne de se nix ipsa desperet. Ait enim: *Ideo misericordiam*

33 lapidationem Stephani] cf. Act. 7,57 34sq. petit ... sacerdotibus] cf. Act. 9,2 38sq. Ibid. 9,4 42sq. 1 Tim. 1,13 44-47 Ibid. 1,16

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : $\pi U f_3$ ε : $N An_4$ γ_1 : $C_1 P_7 So_1$ ζ : $P_6 T K$ (*exc.*) P_{23} *lectiones selectae*: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$) || 30 ea] *des. K* 43 solvit] *inc. f_3*

26 dissolvit $\delta \varepsilon$ 27 dicitur α | quidquid] autem *add. \gamma_1*; enim $X ma$ | stupendum $\delta \varepsilon$ 28 rigorem] frigore α | dicunt quotidie *tr. \delta* | obstupui $U C_1 P_7 Y^2 ma$; obstupuit *cott.* 29 stupor est] stupore $\varepsilon \gamma_1 P_{23} T$ | emittit $U C_1 P_7$ 30 tabefiunt] calefiunt *lo ma* 31 nives δY | montem nivis *tr. lo ma* 32 stultus δK | emittit $U C_1 P_7$ 34 petiit $\varepsilon \gamma_1 \zeta P_{23} Y X ma$ 35 ut *om. \delta* unde δ | Christianos] in *praem.* δ | caedens $\alpha \gamma_1$ 36 durus¹] est *add. \gamma_1 \zeta P_{23} Y* | iste *om.* $C_1 P_7$ | quantum] quamquam $X ma$ 37 quantum] quamquam $X ma$ | emittit $\alpha C_1 P_7$ 39 tanta] illa *add. \gamma_1 P_{23}* | emittit $C_1 P_7$ 40 tabefacit U 41 nivibus] nubibus U ; nive $\gamma_1 ma$ | nebula $\gamma_1 ma$ 44 de *om. \alpha* | ideo] enim *add. \varepsilon P_{23}*

consecutus sum, ut in me ostenderet Christus Iesus omnem longanimitatem ad informationem eorum qui credituri sunt illi in vitam aeternam. Clamat ergo deus ad gentes: 'Solvi crystallum, venite nives'. EMITTET VERBUM SUUM, ET TABEFACIET EA.

SPIRAVIT SPIRITUS EIUS, ET PROFLUENT AQUAE. Ecce crystallum et nives resolvuntur, eunt in aquas; qui sitiunt, veniant et bibant. Saulus durus ut crystallum Stephanum est persecutus ad mortem; Paulus iam in aqua viva gentes vocat ad fontem. **SPIRAVIT SPIRITUS EIUS, ET PROFLUENT AQUAE:** spiritus fervens, unde dictum est in alio psalmo: *Converte, domine, captivitatem nostram, sicut torrens in austro.* Captiva enim Ierusalem tamquam congelaverat in Babylonia: flat auster, solvitur rigor captivitatis, et currit in deum fervor caritatis. **SPIRAVIT SPIRITUS EIUS, ET PROFLUENT AQUAE.** *Fiet in eo fons aquae salientis in vitam aeternam.*

v. 19

(27.) ANNUNTIANS VERBUM SUUM IACOB, IUSTITIAS ET IUDICIA SUA ISRAEL. Quas iustitias? Quae iudicia? Quia et quidquid hic humanum genus ante perpeccatum est, cum esset nix et nebula et crystallum, merito perpeccatum est superbiae et elationis in deum. Recurramus ad originem casus nostri, et videamus quia verissime in psalmo cantatur: *Priusquam humiliarer, ego deliqui.* Sed qui dicit: *Priusquam humiliarer, ego deliqui,* ipse dicit: *Bonum est mihi quoniam humiliasti me, ut discam iustificaciones tuas.* Has

mi 1936

54sq. Ps. 125,4 58 Ioh. 4,14 27, 6 Ps. 118,67 7sq. Ps. 118,71

π : α (V_2 Mc_1) δ (A H_1) λ : π U f_3 ε : N An_4 γ_1 : C_1 P_7 So_1 ζ : P_6 T K (*exc.*) P_{23} *lectiones selectae*: D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w , α_2 (= F_2 F Mc_1)
49 spirabit *inc.* K 51 bibant] *des.* K 52 Paulus] *inc.* K 53 aquae] *des.* K
27, 1 annuntians] *inc.* K 5 deum] *des.* K 7 sed] *inc.* K

45 Iesus] dominus ε ζ (dominus Christus *tr.* T) | longanimitatem] patientiam γ_1 P_6 ma 47 solvit ζ So_1 P_{15} 48 emittit ε 49 spirabit X ma | fluent δ C_1 P_7 ma 51 persecutus est *tr.* δ 53 spirabit X ma | profluent] fluent C_1 P_7 ma 54 convertere ε 55 torrentes U 57 spirabit X ma | fluent α C_1 P_7 ma 58 fiat γ_1 | eos U f_3 ε X ma 27, 3 hic *om.* π | genus humanum *tr.* π
8 mihi est *tr.* lo ma | quia δ

ergo iustificationes a deo didicit Iacob, qui fecit ipsum Iacob luc-
 10 tari cum angelo; in cuius angeli persona ipse dominus erat lucta-
 tus. Tenuit, vim fecit ut teneret, invaluit ut teneret: fecit se teneri
 misericordia, non infirmitate. Luctatus ergo Iacob praevaluit,
 tenuit; et quem videbatur vicisse, rogat ut benedicatur ab eo.
 Quomodo intellegebat cum quo luctatus fuerit? quem tenuerit?
 15 Quare violenter est luctatus, et tenuit? Quia *regnum caelorum*
vim patitur, et qui vim faciunt, diripiunt illud. Ergo quare cum
 lucta? Quare cum labore? Quare vix tenemus quod facile amisi-
 mus? Ne facile recipiendo quod amisimus, discamus perdere
 quod tenemus. Laboret homo ut teneat; tenebit ad firmitatem
 20 quod tenuerit post laborem. Ergo haec iudicia sua deus manifesta-
 vit Iacob et Israel. Apertius dicam, id est quia et iusti qui hic
 sunt, labores, molestias, pericula, passiones pro merito patiuntur
 iusto iudicio dei; quia ille solus potest dicere sine causa hic se
 passum – quamvis ideo non sine causa, quia propter nos – qui
 25 solus potest dicere: *Quae non rapui, tunc exsolvebam*, qui solus
 dicere potuit: *Ecce venit princeps huius mundi, et in me nihil inve-*
 cc 2164 *niet, et quasi diceretur ei: ‘Quare ergo pateris?’*, sequitur et dicit:
sed ut sciant omnes quia voluntatem patris mei facio, surgite, eamus
hinc. Ceteri omnes, merito suo iudicio dei et pro iustitia qui pati-
 30 untur, non sibi arrogant quasi passionem innocentiae, qualis in

12sq. luctatus ... eo] cf. Gen. 32,24–26 15sq. Matth. 11,12 25 Ps. 68,5
 26sq. Ioh. 14,30 26–29 cf. en. 142,8,15 et app. fontium 28sq. Ioh. 14,31

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : $\pi U f_3$ ε : $N An_4$ γ_1 : $C_1 P_7 So_1$ ζ : $P_6 T$
 K (exc.) P_{23} lectiones selectae: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)
 21 Israel] des. K

9 dicit $C_1 P_7 P_5$ | luctare δ 10 in cuius] incusas $C_1 P_7 P_5$ 11 invaluit ...
 teneret $f_3 al.$; om. π | teneri] -re π 14 fuerat $\gamma_1 ma$ | tenuit δ 16 cum lucta
 quare $U f_3 P_{15} P_5 P_3$; om. π ; luctatus quia $\varepsilon \gamma_1 \zeta D ma$; luctatus quare $P_{23} Y$
 18 recipiendum π | quod] facile *add.* α 20 manifestat α 22 pericula mo-
 lestias *tr.* $X ma$ 24 quamvis] quid vis δ 29 qui] quae $\varepsilon \gamma_1 \zeta P_{23} Y$

Christo erat. Audi apostolum Petrum: *Tempus est inquit ut iudicium incipiat a domo domini*. Exhortans martyres et testes dei, ut omnes minas frementis saeculi patientissime tolerant, ait illis: *Tempus est inchoationis iudicii ex domo dei. Si autem initium a nobis, quis finis eorum qui non credunt dei evangelio? Et si iustus vix salvus fit, peccator et impius ubi parebit?* ANNUNTIANS VERBUM SUUM IACOB, IUSTITIAS ET IUDICIA SUA ISRAEL. 35

v. 20

(28.) NON FECIT SIC UNIVERSAE GENTI. Nemo vos fallat: non nuntiatum est alicui genti hoc iudicium dei, quomodo patiantur et iusti et iniusti, quomodo pro merito omnes; quomodo in gratia dei, non in meritis suis liberentur ipsi iusti. Non annuntiatum est hoc universae genti, sed soli Iacob, soli Israel. Quid ergo nos facimus, si non annuntiavit universae genti, sed tantum Iacob, tantum Israel? Ubi erimus nos? In Iacob et in Israel. 5

IUDICIA SUA NON MANIFESTAVIT EIS. Quibus? Omnibus gentibus. Et quomodo vocatae sunt nives soluto crystallo? Quomodo vocatae sunt gentes iustificato Paulo? Quomodo, nisi ut essent in Iacob? Praecisus est oleaster, ut insereretur in olivam. Iam ad olivam pertinent; iam non debent dici gentes, sed una gens in Christo, gens Iacob, gens Israel. Quare gens Iacob et gens Israel? Quia Iacob de Isaac, Isaac de Abraham. Abrahae autem 10 mi 1937

31sq. 1 Pt. 4,4 34–36 Ibid. 4,17–18 28, 11 praecisus ... olivam] cf. Rom. 11,17

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : $\pi U f_3$ ε : $N A n_4$ γ_1 : $C_1 P_7 S o_1$ ζ : $P_6 T K$ (*exc.*) P_{23} *lectiones selectae*: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$) 28, 1 non] *inc. K* 5 Israel] *des. K* 8 iudicia] *inc. K* 10 gentes] *des. K*

33 frementes $C_1 P_7$ 34 ex] a δ 35 quis] qui δ | illorum εP_{23} | non *om.* δ et *om.* π 36 fiet δ | parebit $A U, f_3 uv., N C_{15}$ parebunt *cett. ma Vulg.* 37 iustitia U 28, 4 suis meritis *tr. lo ma* 7 in^{1,2} *om.* $C_1 P_7$ 8 quibus *om.* $C_1 P_7$ 9 nives $C_1 P_7$ | solito δ ; solvit $C_1 P_7$ 10 vocati δ 11 olivam] oliva $C_1 P_7$ 12 pertinet $\zeta P_{23} Y$; adpertinet δ 13 Iacob¹] in *praem.* $\pi \varepsilon P_{23}$ Israel] in *praem.* $\pi \varepsilon P_{23}$ | quare ... Israel *om.* $C_1 P_7$ 14 Abrahae] ad Abraham α ; Abraham δ

15 quid dictum est? *In semine tuo benedicentur omnes gentes.* Hoc idem dictum est ad Isaac, hoc et ad Iacob. Pertinemus ergo ad Iacob quia pertinemus ad Isaac, pertinemus ad Isaac quia pertinemus ad Abraham. Semen enim Abrahae, non me vel quolibet homine, sed sancto apostolo interpretante Christus est; et ipse
 20 ait: *Non dicit: et seminibus tamquam in multis, sed tamquam in uno, et semini tuo, quod est Christus.* Si unum semen, unus Iacob, unus Israel, et omnes gentes unus in Christo. Ergo ad omnes pertinet gentes quod revelavit ipsi Iacob et ipsi Israel; et illi soli in aliis gentibus deputandi sunt, qui nolentes credere in Christo,
 25 nolunt recedere ab oleastro et inseri olivae. Remanebunt in silvosis ramis steriles et amari. Gaudeat Iacob, qui est 'supplantator': Iacob, quia supplantavit fratrem Iacob. *Caecitas enim ex parte*
 cc 2165 *facta est, ut plenitudo gentium intraret.* Et de Iacob factus est Israel. Quid est Israel? Iam omnes audiamus, omnes Israel, sive
 30 qui hic estis in membris Christi, sive qui foris et non foris, et per omnes gentes ubique foris, ubique intus. Audiat ipse Israel, qui

15 Gen. 22,28; 26,4; 28,14 20sq. Gal. 3,16 26 supplantator] cf. Hier. nom. hebr. 7,19; 61,27; 78,5 (Lagarde) 27 supplantavit ... Iacob] cf. Gen. 27,36 27sq. Rom. 11,25

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : $\pi U f_3$ ε : $N A n_4$ γ_1 : $C_1 P_7 S o_1$ ζ : $P_6 T$
K (exc.) P_{23} *lectiones selectae*: $D P_3 P_5 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F M c_1$) || 21 si] *inc. K* 23 Israel] *des. K* 26 steriles] *des. f_3*

16 pertinemus ... 18 Abraham $U f_3 P_5 P_3$; pertinemus ad Isaac quia pertinemus ad Abraham pertinemus ad Iacob quia pertinemus ad Isaac P_{15} ; pertinemus ergo ad Iacob quia pertinemus ad Isaac pertinemus ad Abraham $\pi X T ma$; quia pertinemus ad Abraham quia pertinemus ad Isaac pertinemus ad Iacob γ_1 ; quia pertinemus ergo (ergo pertinemus *tr. P_{23} Y*) ad Iacob quia pertinemus ad Isaac pertinemus ad Abraham $\varepsilon P_{23} Y$ 18 semen enim] semine δ ; semen αH_1^2 19 apostolo] apostolo sancto $X ma$ 22 unus²] unum δ 23 revelabit δ | ipsi^{1,2}] ipse π 24 Christum αma 25 secedere $P_3 P_{15}$ 26 rami] rami ma ; *om. \alpha* | qui] quid $S o_1 ma$ 27 Iacob¹ *om. \alpha* | parte] Israel *add. Y ma*, in Israel *add. P_{23} Y^2 T* 28 et *om. \pi \varepsilon P_{23} Y \zeta ma* | de] tunc *praem. P_{23} Y* 30 estis] essetis δ